

Վ. Ղ. Ղ. Ղ. Ղ. Ղ. Ղ. Ղ

№ 8
ՅՅՅՅՅՅ
1954

საქართველოს სსრ-ის
საბავშვო და სპორტული
მუშაკთა პროფკავშირის
კოორდინატორის პიონერის
ბანაკში სპორტის სხვა
სახეობადაა შორის დი-
დი პოპულარობით სარ-
გებლობს ქადრაკი. ბა-
ნაკში ჩამოყალიბებუ-
ლია ქადრაკის წრე-
სურათზე. ნორჩი მო-
ქადრაკეები გენადი რო-
დონია და სვეტლანა
ასტახოვა თამაშობენ
ქადრაკს.

ფოტო ვ. ჩაბიანიას

ნორჩ მოგზაურთა სიმღერა

მთაგორებზე მივიჩქარით გაბედული ნაბიჯებით
უშიშარი მოლაშქრენი — გოგონები და ბიჭები.

სიმღერებით მოვეფინეთ ფართო ველებს ნისლიანებს
ალისფერი ყელსახვევი დროშასავით გვიფრიალებს.

სადმე გზაზე უცაბედად ავდარი თუ დაგვეწია,
კარავს გავეშლით და კოკონსაც გავაჩაღებთ ნაბერწკლიანს.

თუ დაგვეჩრდა, ჭიუხიდან დავეშვებით თოკებითაც,
მუხლში ძალა შეგვემატა, მზე სახეზე მოგვეკიდა.

არ ვიღლებით ამ მშობლიურ მინდორ-ველზე სიარულით...
მაღე სკოლას გავაცოცხლებთ მხიარული ჟრიამულით.

ოთარ ქვიპავე

სუპროპელაგი *

ნახ. ალ. ბანძელაძისა

თ ა ვ ი VII

საუბარი საკუთარ თავთან

დღეს დილით ლეიტენანტმა მჭკრივის წინ გამოიყვანა და გენერლის მოტყუებისათვის რიგვარეშე დღიური მომცა. საღამოს საცხოვრებელი ბინის მორიგედ განმაწესეს. ეს არაფერია, პაიჭაძეს სულაც არ ეშინია დღიურში სიარულისა. ოღონდ სხვა არაფერი სასჯელი დამდონ და თუგინდ ყოველდღე ვიმორიგეებ.

სკოლის მორიგედ დღეს ლეიტენანტი ლოგინოვია. აი ესეც ბედი! რალა ისიც დღეს არის დღიურში! ერთი რამ მაკვირებს: სკოლაში დადგენილია—ოფიცერი მაშინ არის მორიგედ, როცა მისი ათეული სკოლის დღიურში იმყოფება. გუშინწინ არ იყო, რომ ჩვენი ათეული და ლეიტენანტიც დღიურში იყვნენ? დღეს ათეული დღიურში არ არის, მაშ, რატომ მორიგეობს ლეიტენანტი?

ჩაიბარე მორიგეობა და საცხოვრებელი ბინის შესავალში დავედი. ვღვავარ და აქეთ-იქით ვიციქირები. თან სულ იმას ვიმორიგებ, როგორ მოვახსენო საცხოვრებელ ბინაში შემოსულ სკოლის მორიგეს, ან სხვა რომელიმე უფროსს.

მკედარი საათის შემდეგ სუფოროველცხს საწოლები კარგად გავასწორებინე. ოთახი დავგავე და დავასუფთავე, ფანჯრები გამოვღე და ჰაერი გავწმინდე.

წრეობრივ-მასობრივი მუშაობის დროს საცხოვრებელ ბინაში ჩემს მეტი არავინ იყო. მორიგის მაგინდა კომკავშირის კომიტეტის ოთახში გამავალ კარებთან დგას. მაგიდასთან სკანზე ჩამოვჯექი. ოთახიდან ხმამალალი ლაპარაკი გავიგონე. ბიუროს სხდომა ტარდებოდა. სუფოროველმა სმირნოვმა რამდენჯერმე ჩემი გვარი ახსენა. ცნობის-

მოკვარეობამ დამძლია და ყური საკეტის ქუქრუტანას მივადე.

— თუმცა პაიჭაძე ჩემზე ნაწყენია,—ამბობდა სმირნოვი, — მაგრამ მე მაინც ჩემს კარგ მეგობრად ვთვლი. პაიჭაძე ცუდი ბიჭი როდია. არითმეტიკას კლასში მაგაზე კარგად არავინ სწავლობს. არც სხვა საგნებში ჩამოუვარდება ვინმეს. მხოლოდ სამწყობრო მზადებაში მოიკოტლებს. ხანდახან წესრიგსაც არღვევს, მაგრამ მე მჯერა, რომ ჩვენი დახმარებით იგი გამოსწორდება და კარგი სუფოროველი დადგება.

— ამხანაგი სმირნოვი მართალს ამბობს,—თქვა კომკავშირის კომიტეტის მდივანმა არამ გრიგორიანმა,—პაიჭაძე კომკავშირელი არ არის, მაგრამ ჩვენ მოვალენი ვართ დავეხმაროთ მას. ლეიტენანტ ლოგინოვის ოცეულიდან პაიჭაძე პირველია, რომელმაც რიგვარეშე დღიური დაიწახსურა. თქვენ ბიუროს წევრები ხართ და დასამალი არაფერია. ლეიტენანტმა ლოგინოვმა დღეს მითხრა: ათი წელია საბჭოთა არმიის ვმსახურობ და ეს პირველი შემთხვევაა, არ მახსოვს, რომ სასჯელი მიმეღოსო. პაიჭაძემ, რასაკვირველია, არ იცის, რომ ლეიტენანტმა ეს სასჯელი მისი წყალობით დაიმსახურა. თუკი ოფიცერი პასუხს აგებს თავის აღსაზრდელზე, მაშ, გეკითხებით, რატომ ამხანაგმა პასუხი არ უნდა აგოს ამხანაგზე? ჰოდა, ამხანაგებო, ჩვენ მოვალენი ვართ განსაკუთრებული მზრუნველობა გამოვიჩინოთ პაიჭაძეზე...

ამ სიტყვებმა გული ისე ამიჩუყა, რომ კინაღამ ავტირდი. რა გაუგებარი და უმიღური ვყოფილვარ. მეგონა არავის ვახსოვდი, არავის ვეღარდებოდი, მაგრამ უყურე, როგორ ვცდებოდი. თურმე მეც მყოლია ამხანაგები და მერე რამდენი.

ამ ფიქრებში ვართულმა ცოტა დაგვიანებით შევამჩნიე ოთახში შემოსული ლეიტენანტი ლოგინოვი, მაგრამ ლეიტენანტის დანახვა და ჩემი

* დასასრული. იხ. უკრნ. „პიონერი“ №166, 7.

ფეხზე წამოხტომა ერთი იყო. რაც ძალი და ღონე შეიძლება დაეძახებოდა:

— სმენაა!

მწყობრი ნაბიჯით გავიმართე ლეიტენანტისაკენ. მისგან სამი ნაბიჯის მანძილზე დავდექი და მოვახსენე:

— ამხანაგო სკოლის მორიგევე, ჩემი მორიგეობის დროს არავითარ შემთხვევას ადგილი არ ჰქონია. მოვახსენებთ სუვოროველი პაიჭაძე.

— თავისუფლად! — მითხრა ლეიტენანტმა.

— თავისუფლად! — გავიმეორე ძეც და კინაღამ ენაზე ვიკბინე, რადგან გამახსენდა, რომ ოთახში მე და ლეიტენანტის მეტი არავინ იყო.

შინაგანაწესის თანახმად, ასეთი შემთხვევის დროს სულაც არ არის საჭირო მორიგე მოხსენებისას გასცეს ბრძანება სმენა. არ ვიცი, ლეიტენანტი ვერ მიხვდა ამას, თუ მიხვდა და არ შეიმჩნია, თქმით კი არააფერი უთქვამს. თუმცა რატომღაც ოდნავ გავღიმა.

ლეიტენანტმა საცხოვრებელი ოთახები დაათვალიერა, მე მას უკან დავდედვი. წასვლის წინ ლეიტენანტმა კიდევ ერთხელ გამიღიმა და მითხრა:

— ყოჩაღ, სუვოროველი პაიჭაძე, კარგად მორიგეობ, ოღონდ შინაგანაწესს უკეთ უნდა გავცნო.

ჩემს სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა. მიხაროდა ჯერ ერთი ის, რომ ასე კარგად მოვახსენე და უფრო მეტად ის, რომ ლეიტენანტმა მოიწონა ჩემი მორიგეობა და მითხრა, ყოჩაღო.

კვლავ მივირბინე მაგიდასთან, მინდოდა გამე-

გო თუ კიდევ რას იტყოდნენ ჩემზე, ბიუროს სხდომა უკვე დამთავრებულიყო.

ჩვეულება მაქვს, როცა მარტო ვარ, საყუთარს თავს ვესაუბრები ხოლმე. ახლაც მარტო დავრჩი. ჩემს თავთან სალაპარაკო კი ძალიან ბევრი მაქვს. მაგილის ვასწვრივ დავიწყე სიარული.

— ეჰ, შენ ჩემო თავო, — ვთქვი ჩემად, — სმირნოვი ცუდის მდომელი გეგონა, ის კი, ხედავ, რა კარგი ბიჭი ყოფილა. ახლა ლეიტენანტი რა კეთილი და სამართლიანია! შენი გულისათვის რიგვარზე დღიური მისცეს, მაგრამ მაინც გავიღიმა და ისიც კი გითხრა, ყოჩაღო.

— მართალს ამბობ, სუვოროველი პაიჭაძე, მართალს, — მეუბნება ჩემი თავი, — ხომ გაიგე, როგორ ზრუნავენ შენთვის ამხანაგები! გახსოვს? ერთხელ ლეიტენანტმა თქვა: ადამიანი თუ გულითა და სულით მოინდომებს, ადვილად შეიგნებს, რა ნაკლი აქვს. არა მარტო შეიგნებს, არამედ თავის თავში იპოვის ძალ-ღონეს, რომ ეს ნაკლი გამოასწოროსო. შენ ხომ მიხვდი, რა ნაკლიც გაქვს? თუ მოინდომე, განა შენ კი არ შეგწვეს ძალ-ღონე, რომ გამოსწოროდ? შეგწვეს, ხომ?!

— შემწვეს, დიახ, შემწვეს, მაგრამ ყველაფერს ისა სჯობია, — ვეუბნები ჩემ თავს, — ლაყბობას თავი დაანებო და საქმეს შეუდგე. გასაგებია, ხომ?!

— გასაგებია როგორ არ არის, მაგრამ ახლა შესრულებაა ბიჭობა.

თ ა ვ ი VIII

ბ ა ლ ზ ე

დღევანდელივით კარგად არასოდეს გამიწმენდია ფეხსაცმელები, სხვა დროს არც ღილები და ქაშისის ბალთა გამიპრიალებია ასე გულმოდგინედ. ხალათზე კოხტად მივიკერე თეთრი საყელო. შარვალ ხალათი საგანგებოდ გავიწმინდე.

ეს რა დიდ სამზადისში ხარო, ხან ვინ შემეკითხება, ხან ვინ.

საკვირველია, რალა ჩემი გაუკვირდებათ ხოლმე ყველაფერი. ვინ არ ემზადება დღევანდელ ბალისათვის. არც სხვებს აქვთ ჩემზე ნაკლებად დაპრიალებული ფეხსაცმელები და ღილები. საყელოებიც კოხტად აღვიათ.

ასე გასინჯეთ, სუვოროველ პეტროვსაც კი, რომელმაც ვერ იქნა და ვერ ისწავლა საყელოს მიკერება, დღეს ისე კოხტად მიუკერებია, რომ მოგწონებათ.

პეტროვის სხენებაზე, ერთი რამე გამახსენდა. პეტროვის მზეზე სიარულით ცხვირი აქვს აქერც-

ამ სიტყვებმა გული ისე ამიჩუყა, რომ კინაღამ ავტირაღი.

ლილი. დღეს მდინარეზე პირს რომ ვიბანდით, პეტროვიცი იქ იყო. მთელი ათეული მოარჩა პირის ბანას, პეტროვიცი კი, რომელმაც მგონი ხუთჯერ წაისვა საპონი, დამთავრებას არ აპირებდა.

— პეტროვ, რითი ვერ გვიგე, რომ საპონი აქტრცილი ცხვირს ვერ მოგორჩენს, ქვიშა მავის უებარი წამალი, — დაუძახა მას რომელიღაც სუვოროველმა.

მთელმა ათეულმა სიცილ-ხარხარი მორთო. პეტროვიცი კი უსინათლოსავით აქეთ-იქით იხედებოდა, რადგან სახეზე იმდენი საპონი წაესვა, რომ თვალს ვერ ახელდა.

რამდენიმე წუთმა გაწვლო. ჩვენ კიდევ დაგვა ვიწყდა ეს ხუმრობა, რომ სმირნოვმა დაიძახა, ერთი უყურეთ პეტროვს სახეზე ქვიშა მართლაც წაუსვია და რაც ძალი და ღონე აქვს ცხვირს იხეხავსო.

ამის დანახვებზე გულიანად ვიცინეთ. მწკრივშიც კი ვეღარ ვიკავებდით თავს. ხან ვის წასკდებოდა სიცილი, ხან ვის. ერთი-ორჯერ მეც ჩავიცინე ჩუმიად.

ლეიტენანტს, რასაკვირველია, შეუმჩნეველი არ რჩებოდა ჩვენი მალული სიცილი, მაგრამ თქმით არაფერს გვეუბნებოდა. ათეულს მარცხენა მხარეს მოსდევდა ღიმილით და ჩვენთან ერთად მღეროდა.

როცა სამხადისს მოვრჩით, სუვოროველები სკოლის ეზოში გავიშალენით. ისე მოხდა, რომ სულ მარტო დავრჩი. ხანდახან მარტოობაც კარგია; რას არ გაიფიქრებ, რას არ მოიგონებ, რას არ წარმოიდგენ.

სკამზე ჩამოვჯექი. ვიჯექი დიდი კაცივით იდაყვზე დაყრდნობილი და ჩემ თავს ერთთავად ამას ვეკითხებოდი, მოვა თუ არა ბალზე წითელბაფთიანი გოგონა-მეტყი.

თუ მოვიდა, უსათუოდ მივალ მასთან და ხელის ჩამორთმევიტ გავიცნობ. ვიცეკვებ კიდევ მასთან. მაგრამ ვაი თუ სმირნოვმა დამსწროს! ის ხომ უკვე იცნობს მას. თან სმირნოვი ჩემზე კარგად ცეკვავს. ვერა და ვერ ვისწავლე ეს ობერი ვალსი. აი დღესაც, მეტი არაფერი მინდა მითულური დაუქრან, მერე მე ვიცი, როგორც ჩამოვუვლი!

ვაი თუ ის სულაც არ მოვიდეს, მერე მერე და მერე, ავღებები და სხვასთან ვიცეკვებ. თუმცა ამას რას ვამბობ. გულთთ მინდა, მენტაჯება მისი აცნობა და მასთან ცეკვა. ნეტავი რატომ? ეს რა საკითხავია! რა საჭიროა ამდენი სჯა-ბასი. ასე მინდა, ასე მესიამოვნება. მოარჩა და გათავდა.

უტბათ ქიშკარი გაიღო.

ლია კარებში გამოჩნდა მოსწავლე გოგონების

დიდი ჯგუფი. ჯგუფს წინ ორი ქალი მოუძღვის. ეტყობა მასწავლებლები არიან. მოსწავლე გოგონებს ხელში ყვავილები უჭირავთ. ისინი თამამად მოაბიჯებენ.

ცნობისმოყვარეობით ვუცქეროდი ეზოში შე. მოსულ გოგონებს და გაფაციცებით იმას ვეძებდი. ბევრი ვიციქრე აქეთ-იქით, ბევრი ვეძებე, მაგრამ ის ვერ დავინახე.

და უტბათ...

კი არ იფიქროთ, რომ მე ძალიან მიყვარდეს ეს „უტბათ“. რა ვქნა, რა ვუყო, როცა ბევრი რამ ხდებოდა ჩემ თავზე უტბათ და მოულოდნელად.

და უტბათ დავინახე ის. გულზე მომეშვა. სიმშვიდე ვიგრძენ. ფეხზე წამოვხტი და მთელი სისწრაფით გავიქეცი კლუბისაკენ.

უკვე გააჟჟაშებულ დარბაზში ვარ. იმდენ ხალხს მოუყრია თავი, რომ ტევა არ არის. დარბაზში შესვლისას ხმაურის, სიცილის, მისალმებების გუგუნმა გამაბრუა, ხოლო შექმა და ელვარებამ თვალები ამიჭირლა.

სუვოროველები და სტუმარი მოსწავლეები ჯგუფ-ჯგუფად დგანან. აქვე არიან გენერალი, ოფიცრები და მათი ოჯახის წევრები.

ავიერ სმირნოვიც.

ვაიმე დედა, ამას რას ხედავს ჩემი თვალები სმირნოვი და ის მხიარულად საუბრობენ. ისე მომეჩვენა, თითქოს სმირნოვმა მას ჩემი თავი დანახვა და ორივემ გაიცინა.

თვალთ დამიბნელდა. გულმა აჩქარებით დამიწყო ძგერა. ვეღარ მოვითმინე და გვერდზე შეებრუნდი.

უტბათ (კიდევ ეს უტბათ!) მუსიკამ დაიგრაილა.

გენერალი მასწავლებელ ქალთან მივიდა და საცეკვაოდ გაიწვია. ოფიცრებმაც მიაშურეს ქალებს. სუვოროველებმა ხელი ჩაჰკიდეს მოსწავლე გოგონებს. ისინი წყვილ-წყვილად მწყრივდებოდნენ საცეკვაოდ.

შუა წრეში თვალი მოკვარი სმირნოვს, რომელიც გრიადებით ტრიალედა იმ გოგონასთან. გვერდზე რომ ჩამიქროლეს, სმირნოვმა შემომხედა და ნიშნის მოგებით ჩაიცინა.

ვიდექი კედელზე მიყრდნობილი, ვუცქერდი ჩიკორივით მოტრიალე გოგო-ბიჭებს და თავში მხოლოდ ეს აზრი მიტრიალებდა: „ნიშნისაც მიგებ, არა, სმირნოვ?! დამაცა, რაღა ბიჭი ვარ, თუ მეც არ ვიცეკვო მაგ გოგონასთან!“

ვერც კი შევამჩნიე, როგორ შეჩერდნენ ჩემს წინ სმირნოვი და ის. სმირნოვმა მხიარული გამომეტყველებით მოვიდა ჩემთან.

— თენგიზ, ნება მიბოძე
გავაცნო ჩემი ამხანაგი, — მითხრა მან და ხელით ის მიჩვენა.

— ბედნიერება მქონდა გავცნობოდი, თუ კი მას კიდევ ვახსოვარ, — მიუვუგე მე. თუმცა ახლაც არ ვიცი, ეს რამ მათქმევინა.

მან თავაზიანად და მდაბლად დამიკრა თავი.

— ნატაშა, — მუსიკის გამაყრუებელ გრიალში ძლივს ვავიგონებ მისი ხმა.

— იმედი მაქვს, სტუმარს არ მოაწყენ, — მითხრა სმირნოვმა და თვალისდახამამებაში მოცეკვავეთა შორის გაუჩინარდა.

ერთ ხანს მე და ნატაშა გაჩუმებული ვიდექით. ხანდახან შემომხედავს ნატაშა და, თითქოს რაღაც გაახსენდო, მაღულად იცინის. ნეტავი რა აცინებს! ეტყობა მზიარული გოგო კია, მაგრამ ეს უაღვილო სიცილი ვის რად ესაპირობა.

ცეკვა კვლავ გრძელდება. რომელიღაც მოცეკვავემ ნატაშას გვერდი გაპკრა. ერთმა ისიც კი დაგვიყვირა, გახზე გადექით, ხალხს რა ფეხებში ეღებოთო.

— არ ცეკვავენ? — მორიდებით შემეკითხა ნატაშა.

— როგორ არა, ცოტა-ცოტას ვახერხებ.
— დუმილმა კვლავ ჩამოიარა.
— მაშ, ვიცეკვოთ, — ისევ დაარღვია სიჩუმე ნატაშამ.

— ვიცეკვოთ, — მიუვუგე მე და მორიდებით მოვიკიდე ხელი.

ტალღასავით გავეიტაცა მოცეკვავეთა წყვილებმა. ნატაშა მსუბუქად და თავისუფლად ტრიალებდა. მე კი... თქვენ თვითონ წარმოიდგინეთ ჩემი გასაპირო. თითქოს განგებ, ხან ვინ გამკრაფდა გვერდს, ხან ვინ ფეხიც ხშირად მერეოდა. სიმწრის ოფლი დამასხა...

როგორც იყო ცეკვა დამთავრდა და თავისუფლად ამოვისუნთქე.

ჩვენ დავდექით სწორედ იქ, სადაც დიდი სტალინის პორტრეტი ჰკიდია. ეს მან — საყვარელმა სტალინმა შეპქმნა ომში დაცემული თავისი მეომრების შვილებსათვის სუფოროვის სკოლები.

ასი ათასი მადლობა შენ — ძვირფასო სტალინი!

— ვიცეკვოთ, — მიუვუგე მე და მორიდებით მოვიკიდე ხელი.

მთელი ეს საღამო მე და ნატაშა ერთად ვსვინობდით. ბევრი, ძალიან ბევრი საინტერესო ამბავი მიაკბო მან. სხვათა შორის იმასაც შემეკითხა, როგორ სწავლობო. საშუალოდ-მეთქი. მე კი ხუთოსანი ვარო. არ გგონოთ, ვითომ ნატაშაზე მალე ვაყვანებდე თავს, მაგრამ თენგიზ ჰაიჭაძე რაღა ჰაიჭაძეა, თუ ნატაშას სწავლაში ჩამოუვარდეს.

ცოტაც დამაცალეთ და ნახვით, ვიქნები თუ არა ხუთოსანი... დღევანდელივით ბედნიერი და გახარებული არასოდეს ვყოფილვარ. გავიცანი ნატაშა!

თ ა ვ ი X

ნამდვილი ამხანაგი

— სუფოროველო სმირნოვ, დიდი მადლობელი ვარ შენი, — ვუთხარი მას დღეს დილით.

სმირნოვი ვერ მიხვდა, რაზე ვუხდიდი მადლობას. ეგონა, დაცინვით ვეუბნებოდი ამას; განცვიფრებით ამხედ-დამხედა და მომიგო:

— თენგიზ, რად ხარ ჩემზე ნაწყენი?! მე არ შეგმცდარავარ რომ სიმართლე ვთქვი. ყველა სუფოროველი მოვალეა ასე მოიქცეს.

— მართალი ხარ, უკვე გავიგე ის, რაც შენ

ჩემზე ადრე იცოდინ და ახლა სწორედ ამიტომ გიხსი მადლობას. არც შენ გეწყინოს, თუ ერთ შენიშვნას მოგკემ. ირკვევა, ზოგი რამ შენც არ გკოდნია. მე თენგიზი კი არა, სუვოროველი პა- იძაძე ვარ, ვასაგებია?

— ვასაგებია.

მე და სმირნოვი ერთმანეთს დავაცქერდით. ორივე ვღვმდით. ან რა საკირო იყო სიტყვები, როცა ჩვენი თვალები სათქმელს ენაზე უკეთ ამ- ბობდნენ. ბოლოს ერთმანეთს ხელი მაგრად ჩამო- ვართეთ, გადავხვიეთ და გადავკოცნეთ.

ამის შემდეგ, ყოველდღე, მე და სმირნოვი გა- კვეთილებს ერთად ვაშხალებდით. სმირნოვი სამ- წყობრო მზადებაში მენზარება. მე კი მას არით- მეტიკულ ამოცანების ამოხსნაში ემხმარები. ცოტა რუსულშიაც მოვიკოტლებ. ხანდახან ხდება ხოლმე, რომ ამა თუ იმ საკითხს გაკვეთილზე ბუნდოვნად ვგებულობ. სმირნოვის დახმარებით კი ჩემთვის ყველაფერი ვასაგები ხდება. ძალიან კარგად მი- დის საქმე. ამ ბოლო დროს არც ერთ საგანში ოთხზე ნაკლები არ მიმიღია. აი, თურმე, რა ბე- ვრი შესძლებია ამხანაგის დახმარებასა და გულ- მოდგინე მეცადინეობას. აღარც სამწყობრო ოზა- დებაში მოვიკოტლებ. ლიტენანტმა ლოგინოვმა მე, სმირნოვს და კიდევ ორ სუვოროველს სამ- წყობრო მზადებაში კარგი მაჩვენებლებისათვის მწკრივის წინ მადლობა გამოგვიცხადა.

გუშინ ჩვენი ათეული მეცადინეობიდან სკოლა- ში ბრუნდებოდა. ჩვენ მივიღოთ ფართო ქუჩით, რომლის ორივე მხარეს აუარებელი ხალხი იდგა. ყველა გვიცინავდა, ყველა ხელს გვიქნევდა. სმირ- ნოვმა სიმღერა წამოიწყო, მას მთელი ათეული აჰყვა. თავისუფლად, ლოლად მივაბიჯებდით. პა- ტარა გოგო-ბიჭები უკან აგვედევნენ, ისინი სი- არულში გვბაძავდნენ, მაგრამ წარამარა ფეხი ერე- ოდათ. სულ ბოლოს ათეულს ცეროდნა ბიკი მის- დევდა. მისწვარის ტანსაცმელი ცეცა. ქამარზე კვიდა ხელს პატარა ხმალი, სწორედ ისეთი, რო- გორსაც მეზღვაური ოფიცრები ატარებენ. პატა- რა ბიჭს გვერდში ამოსდგომოდა მალალ-მალალი ქალი, რომელსაც სახეზე ბედნიერების ღიმილი დასთამაშებდა. შევხედე თუ არა, იმ წამსვე მივხე- დი, რომ დედა იყო. დედა შეიღს ხმამაღლა რა- ლდას ელაპარაკებოდა, მაგრამ ძნელი იყო მისი სიტყვების გაგება. რატომღაც გავიფიქრე, რომ დედა თავის შვილს ეუბნებოდა:

— შვილო, მწკრივის არ ჩამორჩე. მტკიცე ნაბიჯი გადადგი, ფეხი არ აუროი...

ამის გაფიქრებისთანავე დედაჩემი გამახსენდა. მე ხომ მის მეტი ახლობელი არავინა მყავს. თვალ-

წინ ცოცხლად წარმომიდგა იგი. ორი თვეა, რაც დედა არ ნინახავს. ისე კი, მეჩვენება, თითქოს ორი წელი გასულიყოს. რომ იცოდეთ, რა მალაში ვუყვარე და დედაჩემს. ჩიტის რძე რომ მომსურვე- ბოდა, იმასაც ვამიჩენდა. ერთთავად მეაღურსე- ბოდა, მეფერებოდა! რაც არ უნდა ჩამედინა, არ გამიბრაზდებოდა, სულ იმას მეუბნებოდა: შენი კირიმე, დედისერთა ბიჭო, ისე გაგზრდი, ცე- ნიავს არ მოგაკარებ და უმამობას არ გაგარძო- ბინებო.

უმამობას მართლაც არ ვგარძობდი, ნიავისა კი რა მოგახსენოთ!

დედაჩემი სანსახურში იყო, მე კი მთელი დღე ქუჩაში დავბოდი, ხან ბიჭებში ვლახტაობდი, ხან ქალაში დავდიოდი და ფრინველებს ბუდეს ვუშ- ლიდი. საღამოობით დამლობანას ეთამაშობდი, ან არა და ქალაქის ბაღში დედის მიერ რვეულე- ბისათვის მოცემული ფუთლი კარუსელზე ვტრი- ალებდი.

ვინ იყო ხმის გამცემი! ჩემ ნებაზე ვიყავ მიშვე- ბული და რასაც მინდოდა იმას ვაკეთებდი.

მშვიდობით, ტკბილი დღეებო, თქვენ არასო- დეს განმეორდებით!

სუვოროვის სკოლაში ჩემს წამოსვლაზე დედა წინააღმდეგი იყო. შვილო, მეუბნებოდა იგი, ნე- ბიერად ხარ გაზრდილი და ძალიან გაგიძნელდება სუვოროვის სკოლაში სწავლაო.

როგორც ყოველთვის დედა ადვილად დავი- თანხმე.

როცა სუვოროვის სკოლაში მოვიდიოდი, დედამ ორი დღი კალათა სანოვავე გამომატანა; ზუთი წყვილი წინდა და ამდენივე ზელთათმანი მოექსო- ვა. ვაი თუ რუსეთში მოხვდე, შვილო, იქ ცივი ზამთარი იცის და ხელ-ფეხზე არ შეგცივდესო, როცა ჩვენ მწკრივში ჩავდებოთ და სადგურისაკენ გავეშართეთ, დედა ეხარო ამომიღდა, მოდიოდა ჩემთან ერთად და თვლიდა არ მაცილებდა. გამომ- შვიდობებისას მითხრა:

— კარგად ისწავლე, შვილო, მამაშენი არ შეარ- ცხინო. უფროსებს გაუგონე, რაც გითხრან, ყვე- ლაფერი შეასრულე. მწკრივში ამხანაგებს არ ჩამორ- ჩე, მტკიცე ნაბიჯი გადადგი, ფეხი არ აუროი.

საყვარლო დედა, მე მხოლოდ ახლა გავიგე, თუ რა იყო სუვოროვის სკოლა, მაგრამ შენ მაინც სწორ. რჩევა-დარიგებას მაძლევდი. დედა, თუ რო- გორ შეეპასრულე შენი თხოვნა, ამას ლიტენანტის წერილში წიკითხავ. მან დღეს მითხრა, რომ გან- ხრახული აქვს მოგწეროს წერილი.

გენერლის რეკომენდაციით

— განგავში!!!—მომესმა ძილში.

თვალის დახამხამებაში ფეხზე დავდექი, ფეხები შარვალში გაეყავი, კიტელი ჩავიცვი... ვინ დამეძახა ახლა ღიღების შეკვრას! ფეხსაცმელს ვტაცე ხელი და ფეხზე გავიწყე. ქაპარი შემოვიბრტყი, ქული—თავზე, ხოლო აირწინალი მხარზე მოვიგდე. გარეთ გამოვევარდი და დადგენილი ადგილისაკენ გავიქეცი. არ ვიტყვი, პირველი მივიღი-მეთქი, მაგრამ არც სხვა ვინმე მისულა ჩემზე ადრე, ორ-სამ წუთში მთელი სკოლა ათეულებად დამწყრივდა.

გაისმა ბრძანება:

— ოფიცერთა შემადგენლობა გენერალთან რამდენიმე წუთის შემდეგ ლეიტენანტი ლოგინოვი უკვე გვიხსნიდა ამოცანას. ჩენს ოცეულს ნაბრძანები ჰქონდა, გასულიყო სამხრეთით ქალაქის განაპირას მდებარე აგურის ქარხანასთან და გზა გადაეღობა ქალაქისაკენ მომავალი „მტრისათვის“.

— სუვოროველებო, რაც შეიძლება სწრაფად უნდა ვიაროთ. ახლა 7 საათია, 7 საათსა და 30 წუთზე დანიშნულ ადგილზე უნდა ვიყოთ... წინაღმდეგ შემთხვევაში „მტერი“ ქალაქში შემოიჭრება. მოსალოდნელია საპაერო თავდასხმა, ამიტომ ქალაქიდან ფეხით გავალთ ათეულებად დაწყობილნი. პირველი ათეულის მეთაურად ვინაზავ სუვოროველ პეტროვს, ხოლო მეორე ათეულის მეთაურად სუვოროველ პაიჭაძეს. ათეულის მეთაურებო, შეუდექით ბრძანების შესრულებას!—ასე დაამთავრა ლეიტენანტმა მოკლე საუბარი.

— მეორე ათეულო, უსმინე ჩემს ბრძანებას!— უმალ მივმართე ჩემს ათეულში შემავალ სუვოროველებს და ვუბრძანე უკან მომყოლოდნენ.

სწრაფი ნაბიჯით წავედი ქალაქის სამხრეთით. ათეული უკან გამოიყვია. ვხედავ, ჩემს გვერდით პეტროვი მოდის. ეს სწორედ ის პეტროვია, რომელსაც ცხვირი მუდამ აქერცილილი აქვს. იგი თავის ათეულს მოუძღვის. სხვა რამემ რა გითხრათ, სიარულში კი პეტროვი ვერ შემომედრება. იმის შიშით, რომ პეტროვს არ გავსწრო, გავიქეცი, მაგრამ რა გავიქეცი! კარგა მანძილზე ჩამოვიტოვე პეტროვი თავისი ათეულით. არც ათეულმა მიმტყუნა, ბიჭები ფეხდაფეხ მომდევდნენ. უცბად ავტომანქანის საყვირის ხმა გავიგონე. უკან მოვიხედე და რას ვხედავ: პეტროვი და მისი ათეული ავტომანქანაზე მოკალათებულან და ხელის ქნევით გვიძახიან, თუ ბიჭები ხართ, აბა ახლა მოგვეყვიოთ.

ავტომანქანამ რამდენიმე მეტრით წინ გავვიწრო და შეჩერდა.

— თქვენ ეი, ულომრებო!—გაღმოგვიძახა კაბინიდან გრძელ შეფაშინამ მძღოლმა. — დასხედით, გზა ერთი გვეკონია და წაიგეყვანო, თორემ სირბილით ფერდები ჩაკვივდებათ.

რამდენიმე სუვოროველმა ავტომანქანასთან მიიბრინა, ორი მათგანი უკვე ზედ იფაფებოდა.

მე არ ვიცოდი როგორი გადაწყვეტილება მიმელო, მაგრამ გამახსენდა ლეიტენანტის სიტყვები: ქალაქიდან ფეხით გავალთ ათეულებადო.

— არაა საჭირო! გავეცი ბრძანება.

სუვოროველები გაკვირვებით შემომაცქერდნენ. ერთმა ისიც კი მითხრა, რომ მე გამოჩერებულე ვარ და არ შემიძლია დამოუკიდებლად გადაწყვეტილების მიღება.

— შეწყვიტეთ ლაპარაკი და მომყევით!—ვუბრძანე სუვოროველებს და გზა განვაგრძე.

— შენც ყოფილხარ რალა! მანქანას ვთავაზობენ, შენ კი ცხვირი ტრაპიზონისკენ მიგაქვს!—მომამახა მძღოლმა და ავტომანქანა მთელი სისწრაფით გააქანა.

მეშინოდა, ვაი თუ სუვოროველებმა ჩები ბრძანება არ შეასრულონ-მეთქი. ავტომანქანას თვალი გავაყოლე. როცა დავრწმუნდი, რომ ჩემი ათეულიდან ზედ არავინ იჯდა, გახარებულმა ნაბიჯს უფრო აუჭქარე.

უცბათ გამახსენდა, რომ აგურის ქარხანასთან მისასვლელად აუცილებელი არ არის ხიდზე გასვლა. თუ მდინარეზე შესაფერ ფონს გამოვინახავდი, სულ ცოტა 4—5 კილომეტრით მივინ მოკლებდით გზას.

სწორედ ამ დროს გზაზე მოხუცი შემოგვხვდა. შუა გზაზე იდგა და დიდი ცნობისმოყვარეობით გვიცქერდა. შევიტიხე, არის თუ არა მდინარეზე ახლომანლო გდასასვლელი ფონი-მეთქი. არისო, მომიო მოხუცმა და მდინარისაკენ ჩამავალი გზა დამანახვა. მაგას ჩაჰყევით და პირდაპირ ფონთან მიხვალთო.

სწრაფად გავწიეთ მოხუცის ნაჩვენები გზით. ცოტა ვიარეთ, თუ ბევრი, წავადექით მდინარეს. შევეტოე მდინარეში და სწრაფად გავეშურე მეორე ნაპირისაკენ. სუვოროველთა უზრავლესობა კრინტი არ დაუძრავს. ერთი-ორმა წაილაპარაკა, ჩვენ ნაბრძანები არ გვაქვს წყალში ტოვავო. მათ უკან მიუხედავად დაუყვირი: შეწყვიტეთ ლაპარაკი და ბრძანება შეასრულეთ-მეთქი.

მათ, რასაკვირველია, ხმაშაღლა აღარაფერი უთქვამთ, თუმცა გარკვევით მესმოდა, თუ როგორ

ბურტუყუნებდნენ, როგორ აკრიტიკებდნენ ჩემს მოქმედებას.

გავედით ნაპირზე და შეუსვენებელი გავნაგრძეთ გზა. ზუსტად დანიშნულ დროზე ჩვენ აფურის ქარხანასთან ვიყავით. პეტროვის ათეულიც აქ დაგვხვდა. მოვიდა ლეიტენანტიც.

— პეტროვის ათეული მტრის ავიაციამ გაანადგურა. პაიჭაძის ათეულმა ქალაქში მიმავალი გზის მხარეს მხარეს დაიკაფოს საბრძოლო პოზიცია! — გასცა ბრძანება ლეიტენანტმა.

გარშემო ტრიალ მინდორია: არც ერთი ხე, არც ერთი ბუჩქი. ნეტავი ახლო ერთი პატარა მალაში მიინც იყოს!

არ ვიცოდი, სად დამეჭირა საბრძოლო პოზიცია. მდინარეში რომ გამოვდიოდით, წყლის პირას გამოვივარეთ, მაღალ ცოცხში. ორი სუვოროველი გავაქციეთ ცოცხზე, დანარჩენებს კი ვუბრძანე გაეჭრათ თხრილები. ამოეთხარეთ თხრილები და ცოცხზე წასული სუვოროველებიც მოვიდნენ. თხრილები ცოცხით შევნიღბეთ და შიგ მოვთავსდით. მალე გენერლის შიკრიკი სუვოროველი მოვიდა და ლეიტენანტს გენერლის ბრძანება გადასცა. ქალაქის მისადგომებთან „მტერი“ საბრძოლო პოზიცია დაიკავა. ჩვენი ნაწილები შეტევაზე უნდა გადავიდნენ და „მტერი“ გაანადგურონ, ნიშანი წითელი შუშხუნა არისო.

არ გასულა ხუთი წუთი, და თვითონ გენერალიც მოვიდა. მან ჩვენს უკან, ფარდულში დაიკავა სამეთაურო პუნქტი. როგორც შემდეგ უფროსკლა-

სელმა სუვოროველმა მიამბო, გენერალს ძალიან მოსწონებია ჩემი ათეულის პოზიცია.

— ვინ არის ამ ათეულის მეთაური? — შევკითხა თურმე ლეიტენანტს გენერალი.

— სუვოროველი პაიჭაძე, — მოახსენა ლეიტენანტმა.

— სუვოროველი პაიჭაძე, — გამიგორა გენერალი და ცოტა ხნის შემდეგ დაუშაბა!

— ძალიან ნაცნობი გვარია.

— ნაცნობი როგორ არ არის, ამხანაგო გენერალო, ფეხბურთელ პაიჭაძეს მთელ საბჭოთა კავშირში იცნობენ.

— არა, მე ამიტომ არ ვამბობ, რომ პაიჭაძე ცნობილი გვარია...

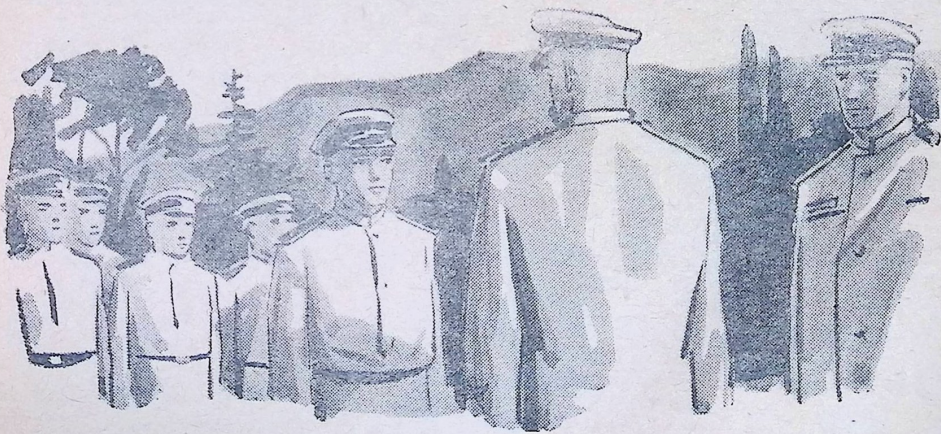
უთქვამს ეს გენერალს და საათზე დაუხედავს — საათის ისარი დანიშნულ დროს უახლოვდებოდა და ვილას ეცალა სალაპარაკოდ.

წითელი შუშხუნა ავარდა თუ არა, გავეცი ბრძანება:

— ათეულო, წინ!

სწრაფად დავტოვეთ თხრილები და ელვის სისწრაფით გავეჭანეთ წინ. ამუშავდნენ ხის ტყვიამფრქვევები, გაისმა თოფების დგაფა-დგუფი. უცბათ წვადადექით „მტრის“ პირობით პოზიციებს. „მტერი“ წამოიშალა. გაიმართა უმკაცრესი ხელჩართული ბრძოლა. ავტომატებით დავევრეთ მტერს. ჩვენი ცეცხლი შეუბრალებლად ანადგურებდა მათ რიგებს.

მტერი გატყდა, პირი იბრუნა. ჩვენ ცეცხლი დავადევნეთ გაქცეულ მტერს.

...„ბრძოლის“ დამთავრებისთანავე გენერალმა თავისთან დამე ძახა.

რაც არ გესმის ჰკითხე სხვას!

გამაბრაზა გუშინ ირამ,
სულ არ იცის შესვენება,
კითხულობს და შიგ ბევრი რამ
გაუგებრად იჩვენება.

ამოიწვრს სიტყვებს ნუსხად,
განა ერთსა, ათს და ასსა.
ვეუბნები: რასა სწუხარ,
რაც არ გესმის, ჰკითხე სხვასა.

აი, ახლაც, სასაუბროს
ვერ აუბა სიტყვის კილო,..
— რაც არ გესმის, ჰკითხე უფროსს,
აქ რა არის სათაკილო?

სწავლამ ბევრი გამოზარდა,
რა დააშრობს სიბრძნის ზღვასა?
ამდენი ხნის კაცი ვარ და
რაც არ მესმის, ვკითხავ სხვასა!

*

ქალე ბოზონიძე

რუსული ენა

რუსული ენით წინ ვივლი მუდამ,
გზას გაგინათებ, მაქვს მტკიცე რწმენა;
ვით დედაენა ახლოა გულთან
ლენინის ენა, ბუშკინის ენა.
თექვსმეტი ერი ერთი გზით მიდის
და კრემლის ვარსკვლავს იმედად ხედავს.
მიყვარს მოსკოვი, რუსეთი დიდი
ისე, ვით მიყვარს მშობელი დედა.
ჩვენ მისი დროშის ნათელი გვადავს,
გვაქვს მისი ძალა და აღმაფრენა;
რუსული ენა მე მიყვარს, რადგან
იგია დიდი ოქტომბრის ენა.
რუსული ენით წინ ვივლი მუდამ.
გზას გაგინათებ, მაქვს მტკიცე რწმენა;
ვით დედა ენა, ახლოა გულთან
ლენინის ენა, ბუშკინის ენა.

*

...„ბრძოლის“ დამთავრებისთანავე გენერალმა
თავისთან დამიძახა. როგორც წესი და რიგია,
წავდექი და მოვახსენე:

— სუვოროველი პაიჭაძე თქვენი ბრძანებით
გამოცხადდა.

— ყოჩაღ, სუვოროველი პაიჭაძე, ყოჩაღ, მე
ახლა ვხედავ ნამდვილ სუვოროველს,—მითხრა გე-
ნერალმა. ამხედრ-დამხედა და მცირე ხნის შემდეგ
შემეკითხა:

— სადაური ხარ?

— ქუთაისიდან, ამხანაგო გენერალო.

— ვასილ პეტრეს-ძე პაიჭაძეს არ იცნობდი?

— როგორ გითხრათ, ამხანაგო გენერალო, ნახ-
ვით, როგორც დედაჩემი ამბობს, მინახავს, მაგ-
რამ აღარ მახსოვს. ის მამაჩემი იყო. მოსკოვის
მისადგომებთან დაიღუპა. პროფესიით ინჟინერი
ყოფილა.

— კარგი ოფიცერი იყო ლეიტენანტი პაიჭაძე.
ის ჩემს პოლკში მსახურობდა ასეულის მეთაურად,
ერთ-ერთ ხელჩართულ ბრძოლაში დაეცა გმირუ-
ლად,—თქვა გენერალმა და მცირე ფიქრის შემ-
დეგ დიუმიტა:—გახარა მამაშენს... გონებამა-
ხვილი, მოხერხებული და მომთხოვნი ოფიცერი
იყო პაიჭაძე,—გენერალი ოდნავ გვერდით შეტ-
რიალდა. ის ვასცქეროდა უსაზღვრო სივრცეს. მე
ვერ ვხედავდი მის სახეს, მაგრამ კარგად ვამჩნე-
ვდი, თუ როგორ გამალებით უთამაშებდა ყურის
ძირას ამობერილი ძაბრღე.

ნეტავ, რას ფიქრობდა გენერალი?!

იმას ხომ არა, რომ ბრძოლის ველზე დაცე-
მულმა მამებმა დაიცვეს ჩვენი წინ გაშლილი ტყე-
ები და ველები, ქალაქები და სოფლები და, რაც
მთავარია, ჩვენი სიცოცხლე.

— მე მითხრეს, რომ შენ კომკავშირელი არა
ხარ,—თქვა გენერალმა.

— კომკავშირელი არა ვარ, ამხანაგო გენე-
რალო.

— მერე, რატომ?

დაბნეული შეცქეროდი გენერალს. ვგრძნობ-
დი, როგორ თანდათან მეკიდებოდა სახეზე, ყუ-
რებზე სირცხვილის ალმური. აბა, ხომ ვერ ვეტყო-
დი, მეშინია მიღებაზე უარი არ მითხრან-მეთქი.
გენერალმა, თითქოს მიმიხვდაო, ღიმილით გადმო-
მხედა.

— დაწერე განცხადება, რეკომენდაციას მე
გაძლევ.

— დღესვე დავწერ, ამხანაგო გენერალო.

ს ა ი რ უ მ ე რ ო გ ა მ ო ო ო ო ო ო ო *

მ ო თ ხ რ ო ბ ა

გზაში თანდათან შემოგვათენდა და როდესაც ქეიბურას ხევში შევედით მზეც ამოიწვერა. მართალია მცირე ხანს, გამგზავრების შემდეგ, თითქო ძილიც კი მომერია, მაგრამ ახლა დილის გრილმა ნიაფმა მთლად გამომაფხიზლა და, როდესაც ჩვენი „პოზები“ გეოლოგთურ საძიებო ბანაკის წინ გაჩერდა, მეც და ჯანიოც მკვირცხლად გადმოვედით მანქანიდან.

ოსიკო უკვე ამღვარიყო და მდინარის პირად იწკუმბლებოდა.

— ომო, მოხვედით დამწვარო ისტორიკოსებო?!— შეგვეგება ის მხიარულად.

ჩვენ, რასაკვირველია, მაშინვე გვიწოდლა ყოველივე დავგრილებითი გავგვეო და კითხვები სეტყვახავით დავაყარეთ.

— ნახე?

— სად ნახე?

— როგორი კვალია?

— მართკ კვალი ნახე თუ რა?

ოსიკომ შემოგვიტია:

— დიაცო, ყურები ნუ წამბამეთ. თქვენ რაზე მეკითხებით, ნახეთ, თუ განძის შესახებ, მაშინ..

— განძისო? განა განძი ნახე?— ვეცი მოუთმენლად მე.

— მერე და როგორი, — ეშმაკურად ჩამიკრა თვალი ოსიკომ.

— ნუთუ მართლა? ჯანიოც, გესმის? — შევძახე მე ჩემს მეგობარს.

— ეგ შენ რომ გგონია იმ განძს არ გულისხმობს, — მიხარა ჯანიოც.

— ყოჩაღ, ჯანიოც! — შეაქო ოსიკომ. — მე ისეთი განძი აღმოვაჩინე, მგონი აქ, რომ... მაგრამ ამაზე შემდეგ, ახლა ბეტყვით თუ რაზე დავიძახეთ, თორემ ბატყვით, თუ კი დიდ დავაგვიანე, გულმ შეგიწულებათ. გუშინ საღამოს იმ კლდე-თან მივედი, სადაც მაშინ ძიება შევწყვიტეთ. მზე უკვე ჩადიოდა და მე ტოპოგრაფს ვაჩქარებდი სამუშაო მოთავებინა. ჩვენ ახლა გვგზის ანუ რუკის დახატვას დროზე უნდა მოვრჩეთ, რადგან მალე საბურღავ სამუშაოებს უნდა შევედგეთ და აქ დიდი მამატებით ძიება დავიწყოთ.

— განა ახლა რას აკეთებთ?— გაკვირვებით შევეკითხე მე.

— ახლა წინასწარ ვიკვლივთ. შო და მათულოდენლად მოვიხიდე და რას ვხედავ? კლდეზე ამოკვეთილ მშვილდ-ისრის გამოსახულებას ორი ინიციალით. თვალებს არ ვუჯგერი, ხედავ? ეს რა არის-მეთქი, ტოპოგრაფს ვეკითხები. ვხედავო, მიხარა, მშვილდისპირა და ორი ხუტური ასომთავრული ასოა. ეტყობა აქ რაღაც ნაებობა ყოფილა, ან რაღაც ნიშანია, იქნება გზის მარჩენებელიო. ცხადია, არ ვცდებოდი და არც მარჩენებოდა. მაშინ კი დავწერე ბარათი და თქვენთან ჩემი შოფერი ვაფრინე. ახლა წამოდიეთ, ვნახოთ ის ნიშანია.

არც ვიცი ვავფრინდით თუ ფეხები მივედით კლდის ძო-

რამდე. ხან მე ვიყავი წინ, ხან — ჯანიოც. ოსიკო ძლივს გვეწყოდა.

— აი, აქ უნდა იყოს, — თქვა ოსიკომ, მაგრამ ტურები გაკვირვებით მოკუმდა და კლდეს დაიკქერდა. იქ სადაც მისი აზრით მშვილდ-ისრის გამოსახულება უნდა ყოფილიყო ამოკვეთილი, არაფერი ამის მსგავსი არ ჩანდა.

ჩვენ კი მოუთმენლად შევცვირდით ოსიკოს და ვეკითხებოდით:

— სად არის?

— დალახვროს ეშმაკმა! აი, აქ იყო.. აქვე ახლა გვექონდა ტოპოგრაფიული ნიშანი. წადი ერთი, ტოპოგრაფს დამიძახე, — უთხრა მან ერთ-ერთ მუშას და მერე ისევე ჩვენ მოგვიბარუნდა: — აი, ამ ადგილზე იყო, კარგად მახსოვს.

— მერე, რაღა იქნა, ვაფრინდა? — კითხა გუჯავრებით ჯანიოც. — მე ვფიქრობ, შენ მგონი შალუციანცია დავემართა და მოგვლანდა.

— მგონი, მართლა, მაგრე იყოს, — თქვა დაღვრებით ოსიკომ და ისევე კლდედ დაუწყო კირკითი, — შე ან ჩემს ტყუაზე არა ვარ, ან აქ რაღაც ამბავია.

მალე ტოპოგრაფიც მოვიდა.

— პატყვემული ნიყო, თქვენც სომ ნახეთ გუშინ აქ კლდეში ამოკვეთილი გამოსახულება მშვილდ-ისრისა? — კითხა მას ოსიკომ.

— როგორ არა, აი, აქ იყო, — უპასუხა ტოპოგრაფმა და კლდეზე მიუთითა.

— სად არის მერე?

— მართლა და რა იქნა? — კითხა გოცებიით მოხუცმა და კლდეს მიაშტერდა. — ეს რაღაც სასწაულია, გამჭარალა..

— ეგ შეუძლებელია, — ვთქვი მე, — თუ იყო, ერთ დამეში როგორ გაქრებოდა? თქვენ რაღაც ორივე ურევთ.

— პატყვისნებს გეფიცებით, აქ რაღაც მართლაც უცნაური ამბავია. მე ნათლად ვნახე ის გამოსახულება, — ტოპოგრაფმა კვლავ შეხედა კლდეს. შემდეგ თითქო დავეკუდა, მგონი აქ არ იყოო, და სხვა ადგილებზე დაიწყო ძიება.

ჩვენც მივეყვით ხან ალმა, ხან დღმა, ხან მარჯვნივ, ხან მარცხნივ, ყველგან ვეძებთ, მაგრამ იმ უცნაურად გამჭარალი გამოსახულების მცირეოდენი კვალიც კი ვერ ვნახეთ.

გაწბილებული დავბრუნდით უკან.

* გაგრძელება. იხ. ჟურნ. „სპიონერი“ №16 ნ. 7.

ახლა შეგვეტყო ორივეს უძილობა. მეც და ჯანაიკოსაც ისე გვეძინებოდა, გული გვერტოდა. ოსიკო მართალია გამასპინძლებას გვიპირებდა, მაგრამ ჩვენ უარი ვიფარებით და კარავში დასაძინებლად მოვეწყეთ. გვიწოდდა ერთი-ორი საათის ძილის შემდეგ თბილისში დაბრუნებულიყავით.

წამოწყვეტო, მაგრამ დღე ძილს შეუწყველებს თვალს რული არ გავგეკარა. მაინც გარინდებულმა თავი მოვიმძინარეო, თვალბები დახსუშეთ და ფიქრებს მივეყვით.

მოსვენებას არ გვაძლევდა ოსიკოს ეს უცნაური აღმოჩენა. მართლა ჰალუცინაცია იყო, თუ ნამდვილად ნახა ეს გამოსახულება?

იქნება მართლა მოეჩვენა, მაგრამ ხომ არ შეიძლებოდა ორ ადამიანს ერთადიგივე მოხვედროდა.

მაშინ, აღბათ, ნამდვილად ნახეს, მაგრამ სადღა გაქრა ეს გამოსახულება?

ხან ერთ გვერდზე გადავბრუნდი, ხან მეორეზე, მაგრამ აბეზარი ფიქრი არ მომეშვა და არა.

კარგა ხნის წყდების შემდეგ გადავწყვიტეთ, რომ არ დამეძინებოდა, თავი ავწიე და ჯანაიკოს ვეცხოვ.

— გძინავს?

— რა ეშმაკი დამაძინებს! — წამოიჭრა ფეხზე ჯანაიკო. — შამფურით თვრიდალე ბრთავე და ერთ ცეცხლში ვიწვით. წამო, ოსიკოს ვუთხარო მანქანა მოვეცეს და წავიდეთ აქედან. ეს რა ჰირს გადამკიდე, მგონა სამივე გავვიფლით. მოჩვენებები გველანდებოდა.

— გელონა არ იქნება ურიგო, თუ კარგ ნერვოზობოლოვს ან ფსიქიკატის გავვისწავებით, — ვუთხარაი მე.

— შენ ხუმრობ და ეგ მართლა არ იქნება უტყუო საქმე.

— მე ახლა ვფიქრობ, რომ ყველაფერი ის ოსიკოს მოგონილია.

— რატომ? — გაუჭვირდა ჯანაიკოს.

— ისე, გავჯანთამაშა და მერე გვეტყვის გიხუმრებო. ვიცი მაგის ამბავი.

— ის მოსუციც გვათამაშებს?

— განაზრახებოდა. ეტყუადა, ეს ორი დამწვარი ისტორიკოსი მინდა გავაპამპულო და თქვი ვითომ აქ ასეთი და ასეთი გამოსახულება ვიპოვეთ.

— ეგ რატომ არ მომივიდა აწრად? — იტიცაო შუბლზე ხელი ჯანაიკომ, — მართლა აგრე იქნება. გათენების ხანს რომ მოგვაცუნა კარზე წოფერი, ვითომ უფრო დაიფერებინო. შენ მართალი ხარ. წამო ერთი და იმ შენ ოსიკოს, მართალია უფროსი კაცია, მაგრამ ისე მიგაღონდაც, შენი მოწონებულო... არც კი დაგიდევ იმას, რომ მასპინძელია.

გამეცინა, რადგან ეცოდინა, რომ ჯანაიკო ასეთს არაფერს ჩაიდენდა. ორთავენი კარგივანდ გარტე გამოვედით და ოსიკოსთან გავემარტეთ. ის ექსპედიციის დღე კარგეში თავის ნახაზებს უფადა და რაღაც გამოთვლებს აწარმოებდა.

— ოჲ, მოვედით, ვაჟკაცებო, — გვითხრა მან და ფანქარი ნახაზე დააგლო, — არ შეიძლება შეშაობა. მთელი დღეა ამაზე ვფიქრობ. მზადა ვარ სასწაული დავიფერო.

— ეგ მგონი მართლა ურცხეა. — წამწერულია ყურში ჯანაიკომ და მერე მამაღლა დასძინა, — შეიძლება დავიფერო კაცმა მატერიალისტური სასწაული.

— როგორ? — დიმილით შეხედა ოსიკომ.

— აი, აქ თუ მადნები აღმოჩნდა, ეს მართლა რომ სასწაული იქნება. თუ ამის დაფერებას აპირებ, ჩვეც მზადა ვართ მხარი დაგიბირეთ. რაც შეეხება გამოსახულებას კლდეზე...

— კარგია, მაგას თავი დაგანებოთ, — წამოიჭრა ზეზე ოსიკო, — წამოდი, ცოტა პური ვქამათ. არ მოგშვედეთ.

— მეღლით, — ვუთხარაი მე.

შენაყრების შემდეგ ოსიკოს ვთხოვეთ, რომ მანქანა მოცეკ ჩვენთვის და თბილისში გავეშვი.

— ცოტა მოიცაო, რა გეჩქარებოთ, — გვითხრა მან.

— როგორ თუ რა გეჩქარებო, სამსახურში იმას ხომ არ ვეტყვით მალტინაციებს და დედებდითო, — ვუხსკვედღერე მე.

— მოდიეთ ერთი, კიდევ ვნახეთ ის კლდე, — მოგვმართა ოსიკომ — გული ვიფერებო. მხოლოდ ცოტა მომიცადეთ აქ, პატარა საქმე მაქვს და მერე ერთად წავიდეთ.

ჯანაიკომ წარბეჭკვით გადამოხედა.

— მე ვფიქრობ, რომ ოსიკო ჩემო, შენ აქ ბევრი შემთხვევა გექნება ის კლდე ნახო, ჩვენ კი, შენ გენაცვალე, გავვიშვი, — უთხრა ბოლოს მან ოსიკოს.

— მაშ წასვლა გინდა?

— აუსცილებლად.

— შენ, თათ?

— მეც... თუმცა... თუმცა რახან ჩამოვედით, მთელი ოსიკოს ხათრს ნუ გავუტყობო, სულერთია, დღე მაინც გავციცლა, — მიფუბრუნდი ჯანაიკოს.

— კარგი, აგრე იყოს, — მოწყალეხასავით გაიღო თანხიზა ჯანაიკომ.

ოსიკო თავის საქმეზე წავიდა, ჩვენ კი გვიწოდდა ძველი გათხრები და გვეფიქრებინა, მაგრამ ახლა ამ შენაყრების შემდეგ, მოულოდნელად ძილი მოგვერია. ამიტომ კვლავ ჩვენს ლოცინებს დავუბრუნდით და მივედეთ თავი თუ არა, მაშინვე დაგვეძინა.

როდესაც ოსიკომ გავადვიტა უჯრე საღამოვედობო.

— გეყოფათ ხვრინვა, — გვითხრა მან, — ერთი ათჯერ მაინც მოვედი, მაგრამ აღარ გავადვიტეთ. მერე რა მხატვრობი ხვრინვა გცოდნია ორთავეს. ერთი უნდა ვუთხრა ჩვენს კომპოზიტორებს დასწერონ ხვრინვის სიმფონია. საინტერესო რა-მე იქნება. შენ, მაგალითად, ფალცეტით ხვრინადა, ჩემო თათარ, შენ კი, ჩემო ჯანაიკო, ხვრინვის სახალხო არტიტი ყოფილხარ. წავიდეთ, ვნახეთ ის კლდე. თუ... გეზარბათ და თბილისში წასვლო?

— შენი ხათრისათვის წავიდეთ თორემ, ცხადია, დროს ტყუილად ვეკარავთ, — უხალხოსად და თვალების ფშვინტით თქვა ჯანაიკომ.

ღრუბლიანი საღამო იყო. მართო დასაკლეთით ლაქლა-პებდა მოწმენდილი ცა მოხსვრდა.

სამივენი ჩუმად მივაბეჯდებოდით იმ საარაკო კლდისაკენ. როდესაც დავეხსლოდით, ოსიკო დაწინაურდა და გავაციცებთ დააქტრდა იმ ადგილს, სადაც მისი უნდა გამოსახულება აზრთ ყოფილიყო.

ამასობაში ჩვეც მივედით.

ცხადია, იქ არავითარი გამოსახულება არ ჩანდა.

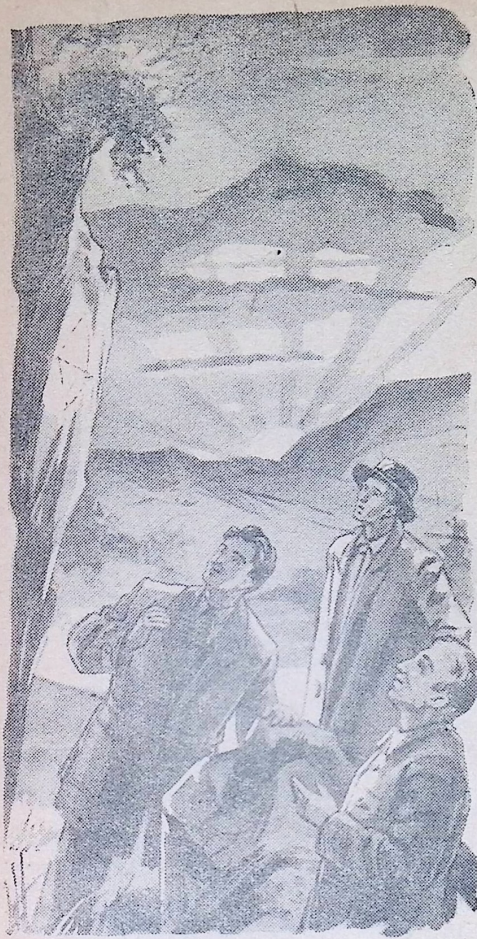
— ახე რომ მცოდნოდა, წინასწარ მაინც მოვიდოდი და დახებავდი, — იხუმრა ჯანაიკომ.

ჩვენ კიდევ ცოტა ხანს ვიდექით ადგილზე და რადგანაც უშვე აზრი აღარ ჰქონდა იქ ყოფნას, დაბრუნება გადავწყვიტეთ.

ჩამავალდა მზემ ღრუბლებქვემოდან გამოიქყიტა და უცნაური ყვითელი ფერით შეამკო მთაგორები.

— მას რატომღაც მკვდარა მზეს უწოდებენ, — თქვა ოსიკომ, უნებურად ისევ შეხედა კლდეს და მოულოდნელად იყვარა:

— ამას შეხედეთ!

ერთფეროვანი შესახედობა ჰქონდა, იქ ვერავითარ განმარტებას ვერ შეამჩნევდით. ჩვენ, ცხადია, მაშინვე ვიცით და ფანქრით მისი კონტურები მოვხაზეთ.

— მერე?

— მერე რა! ესაა ხულ. ახლა ვაპირებთ იმ ფრაილ კლდის ზედაპირის დაწვრილებით გამოკვლევას. უნდა წავიდეთ ისევ, წავიღოთ თოკის კიბეები და შევუდგეთ ძივებს, ოსიკო ფიქრებს, რომ შესაძლებელია ამ კლდეშია ის გამოკვებული, მაგრამ შესასვლელი, ალბათ, ამოქოვდელი აქვს და შორიდან არ მოჩანსო.

— ეგ ადვილი შესაძლებელია.

— ამიტომ ოსიკომ შემოგითვალა, მამაკით, თვითონ მერე ვერ ჩამოვედი, და თუ გასურს შენც მიიღო მონაწილეობა, აუცილებლად წამოიღო.

— აუცილებლად წამოვალ.—თქვა მერემ,—თქვენ როდის მიდისართ?

— მე მგონია ზეგ წავალთ.

— დედა, ჩვენც მოვდივართ ხომ? — იკითხა ცილამ და დედამის მუდარით აღხავე თვალებით შეხედა.

— მეც, მეც! — აშკრა თავის უფროს დას ლექსო.

— მე-ე-ე-ე-ც! — დაშკრა კვერი ოთარმა.

— ჩუმად იყავით! — შეუტია შეილებს მერემ.—თქვენ თუ ფეხებში არ გამოგვებლანდეთ, ისე არ შეიძლება. თქვენ აქ სახლში იქნებით და არსადაც არ წახვალთ.

თითქოს სამთავესათვის დირიჟორს ხელის ერთი აქნევით ენიშნებინოსო. და-ძმამ ისეთი ტირილის და ზუსტუნის კონცერტი გამართა, ყურთასმენა აღარ იყო.

— მოიცათ, გერ არსად არ მივდივართ, ზეგამდე დიდი დროა, — სცადა მერემ ბავშვების დამშვიდება, მაგრამ ამაზე მათ უფრო აუწიეს სმას.

საჭირო იყო ჩემი ჩარევა საქმეში, თორემ ვატყობდი, დედაშვილთა მორიგება უფრო გაანელდებოდა.

— დაცით, ბავშვებო, დაცით. მე პირიბას გააძლეეთ, რომ თუ წვიმა ან ქარიშხალი არ იქნა, აუცილებლად წავიყვანა.

ამ დაპირებამ ოდნავ შეანელა მათი საკონცერტო შესრულების სიანობა და იგი ფორტისიმოდან პიანოზე გადაიყვანა.

— თუ წვიმა იქნა? — მკითხა ცილამ და ცრემლიანი თვალები შემომანათა.

— მაშინ ვერც დედათქვენც წამოვა და ვერც ჩვენ წავალთ.

ამან გასაოცარი დამამშვიდებელი გავლენა იქონია ბავშვებზე და ისინი მაშინვე გაჩუმდნენ.

დღერფანში რომ გამოვდიოდით მერემ ყურში წამჩურჩულე:

— ხვალ აუცილებლად მოდი და ბავშვებთან მითხარო, რომ ჩვენი ექსპედიცია ერთი კვირით გადაიდო, თორემ ახლა მაგათ ვერ წამოვიყვან. ხვალ საღამოს ყველას დედაჩემს მივგვრი და იქ დაგტოვებ, ჩვენ კი ზეგ ერთად გავემგზავრებით.

კიდევ კარგი რომ ეს ბავშვებს არ ესმოდათ, თორემ კონცერტის მეორე განყოფილება გაიმართებოდა.

მეორე დღეს მე დილიდან საღამომდე საქსპედიცია საქურჯვის მომზადებით ვიყავი გართული. თოკის კიბეები დაწინაურებული აღმოჩნდა და საჭირო იყო მათი შეკეთება. ალბიური თოკებიც არ გვქონდა სათანადო რაოდენობით. დამატებით საჭირო გახდა მათი შეძენა. იქ, გარდა ამისა, ჩვეულებრივი ალბიური ფესხაცმელიც არ გამოვკვადებოდა. გაცილებით უკეთესი იყო, ახალი, სამკაპებით მოჭედული და-

მოვიხიედეთ და კლდეზე აშკარად დავინახეთ დაქიმული მშვილდ-ისრის გამოსახულება და ორი ასო „მ“ და „შ“.

* * *

— მერე, მერე? — მოუთმენლად მომაძახა მერემ. მისი სამივე ბავშვი პირდაღებული შემომცქეროდა.

— მერე რა, — განვარტე მე დაწვებული თხრობა, — შევცქეროდი ამ გამოსახულებას კლდეზე და ცხადი ხდებოდა ჩემთვის, თუ რატომ ისახებოდა ხანგამოშვებით ეს გამოსახულება. კლდე სამხრეთით იყო, ხოლო დასავლეთით ჩამავალი მზის სხივები კლდეზე მკვეთრ სინათლესა და ჩრდილების კონტურებს ქმნიდნენ.

— თუ ეს გამოსახულება ამოჭრილი იყო კლდეზე, რატომ მანამდე არ ჩანდა იგი? — მკითხა მერემ.

— საქმე ისაა, რომ პირდაპირი განათების დროს მისი გარჩევა თითქმის შეუძლებელი იყო. დროთა განმავლობაში კლდის ზედაპირი თანაბრად გამოფიტულიყო და იმდენად

ბალუქლიანი ჩიქმები, ამასაც მოწმადება ჭირდებოდა, და ხალხობა, როდესაც გამახსენდა, რომ მერისთანაც უნდა მივსულიყავი, ისე ვიყავი დადღობილი, — ლახლახი გამოქონდა. ტელეფონით დავურეკე, ბოლდში მოვიხადე, რამე ვეძარე მივიდოდი და ვთხოვე გამამზავებოდა მზად დამხვედროდა.

ჩვენთან ახლა ჯანაყოს გარდა არქელოგების მთელი ჯგუფი მთლიანად პროფესორ გვი ჯორჯიაშვილის მეთაურობით.

დილით, როდესაც მერის გავფარეთ, ავტობუსი უკვე სახე იყო ტექნიციის მონაწილეებით და საქმედიცოცო საჭურველით.

— რომ იცოდეთ, როგორ გამოიჭირდა ბავშვების გატყუება დედაჩემთან, — მითხრა მერიმ, — პირდაპირ შემოიკლეს ხელში. მერი პროფესორის გვერდით დჯჯდა და ჩვენი ავტობუსი გაუდგა გზას.

ყველას მხიარულად უციმციმებდა სახე.

— თქვენ წარმოიდგინეთ, ასეთ სანებრესო ექსპედიციაში პირველად მიხდებოდა მონაწილეობის მიღება, — თქვა პროფესორმა, — მე ბევრი გამოქვაბული გამოვიკვლიე, საქართველოში, როგორც მოგეხსენებათ, ცნობილია თავისი გამოქვაბულებით, ხოლო ბევრი მათგანი სრულიადაც არ არის გამოკვლეული.

— გვიამბეთ თქვენი გამოკვლევების შესახებ, — სთხოვა მერიმ.

— სიამოვნებით. ჩვენში რამდენიმე ტიპის გამოქვაბულებია. პირველი მათგანი ბუნებრივია და მათ შექმნაში ალამიანს მონაწილეობა არ მიუღია. იგი მხოლოდ პირველყოფილმა ადამიანმა გამოიყენა საცხოვრებლად. ეს იმ ხანებში, როდესაც მას ქვისა და ხისაგან იარაღის კეთება შეუძლია და ცეცხლის დანთება იცოდა. შემდგომი მან ხელოვნურადაც ისწავლა გამოქვაბულის გამოკვეთა, ეს უკვე უახლესი ხანაში და მის მომდევნო პერიოდში. გამოქვაბულთა უმრავლესობა კირქვიან ზოლებში გვხვდება, თუმცა არის ქვიშაქვის ან ვულკანურ ტუფებში გამოკვეთილი ქვაბულებიც. ბუნებრივი გამოქვაბულები კირქვიან ზოლებში წარმოქმნილია წყლის ზემოქმედებით. ხშირად ასეთი გამოქვაბულები ასეთი მტრის სიგრძეზე მიდის, ხოლო შიგნით შექმულია სტალაქტებით და სტალაგმიტებით. სტალაქტი წარმოშობილია ზევიდან ჩამოყვანილი წყლის წვეთწვეთად დინებით. ამ წყალს მოჰქონდა მინერალური ხსნარი, რომელიც თანდათან იზრდებოდა და ბევრ ადგულას იგი ბროლის ან ყინულის ლოლუბებივითაა დაკიდული. სტალაგმიტი კი ქვემოდან ზემოთ აზრდილი ასეთივე ლოლუაა და როდესაც ამწარი გამო-

ქვაბულებში შედიხართ, იმაზე უფლამაჩვენს ხანახანებს ვერაღობსილად.

— ასეთია სათაფლიას გამოქვაბული ქუთაისის მხარეში.

— დიხს, სათაფლია იცით რატომ შექნა იმ ადგილზე?

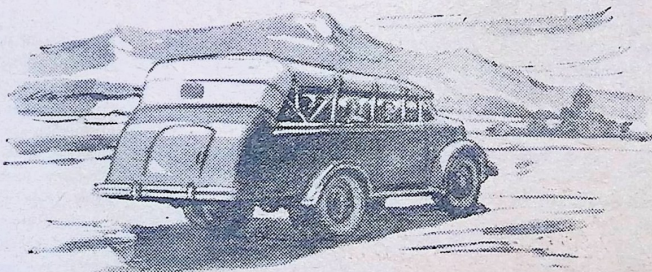
— როგორ არა, იქ კლდის ზემო ლავარდანზე უამრავი ბაწაწინა გამოქვაბულია, რომელიც ფუტურებს სკეპად გამოუქმნებიათ.

— სწორია, — გაიღიმა პროფესორმა, — ახლა მეორე ტიპის გამოქვაბულზე ვილაპარაკოთ. ისინი, როგორც მოგეხსენებათ, ხელოვნურ გამოქვაბულთა ჯგუფს ეკუთვნიან. საქართველოში მრავალი ასეთი მცირე და დიდი გამოქვაბულია, ხელით გამოკვეთილი, ხოლო ორი მათგანი, ვარძია და უფლისციხე, მსოფლიოში უნიკალური ძეგლებია. ესენი არიან გამოქვაბული ქალაქები. ვარძიაში ათასამდე ოთახია და ის იშვიათი სანახავია. ესენი საცხოვრებელ ნაგებობას წარმოადგენენ. არის კიდევ ერთი სახის გამოქვაბული. მას სეფოს დანიშნულება აქვს. იგი ან ხელოვნურია და საიდუმლოდ მიმალული, ან ბუნებრივი და სათანადო მინაშენებით და ტიხრებით მიუვალ ადგილებში მოწყობილი, როგორც მაგალითად ხვამლის მთაზე, ლეჩხუმში. ეს გამოქვაბული ხვამლის ფრალო კლდის ზედა შუაგულზეა და იგი დაწვრილებით გამოიკვლია ჩვენმა ცნობილმა მოსცელელმა ალიოშმა ჯაფარიძემ. ასეთი გამოქვაბულები განკუთვნილი იყო სამეფოს ან სამთავროს განქულებლის დასამალავად. ეს ჩვენი საიდუმლო გამოქვაბულიც იმავე ტიპის უნდა იყოს, როგორც სვამლის მთაზე, მაგრამ ვაი თუ აქაც ისევე აღარაფერი არ აღმოჩნდეს, როგორც ხვამლის გამოქვაბულში. ვახუშტი ბატონიშვილს თავის „საქართველოს გეოგრაფიაში“ უწერია: „სომხის კლდეში მიიღო სახელი ესე სიმაღლით, სომხის ვარსკვლავის სწორებით. ამ კლდეში არის ქვაბი გამოკვეთილი, მტრისაგან შეუვალად, მეფეთა საგანძურთ სადებო“. მაგრამ იქ, როგორც მოგახსენეთ, აღარაფერი დავიხვდეთ.

— არა, აქ, მგონი, აღმოჩნდეს უდიდესი განძი, — ვუთხარი მე.

— რა, მადანი? ეგ, რასაკვირველია, უდიდესი და ყველაზე სასიხარულო განძი იქნება, — თქვა დიმილით პროფესორმა, — მაგრამ მე ჩემი პროფესიონალური ინტერესი მალაპარაკებს. ჩემთვის ერთი წარწერიანი ქვის აღმოჩენას, რამე ძველი საბუთის ნახვას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს. ამას წინათ, ერთ ადგილას ქვის ხანის ნახატი აღმოვაჩინე კედელზე და სიხარულით მთელი ცეცხრა არ მიძინია. ეს იყო მსოფლიოში ერთადერთი ნიმუში ამ სახის ნახატისა. კლდეზე ხარი იყო გამოხატული. ემ, თქვენ ჯერ კიდევ კარგად არ იცით ახალი მცენერული აღმოჩენის გემო.

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

ვაჭარი და თუთიყუში

ნახ. დ. ხახუტაშვილისა

ინტერსი ზღაპარი

იყო და არა იყო რა, იყო ერთი ვაჭარი. ერთხელ ვაჭარმა შორეულ ქვეყნებში გამგზავრება დააპირა სავაჭრო საქმიენზე. თავი მოუყარა შინაურებს და უთხრა:

— მე მივდივარ, მითხარით ვის რა საჩუქარი ჩამოგიტანო?

ყველამ ის უთხრა, რაც უნდოდა. ვაჭარი ყველას გამოემშვიდობა და წასვლა დააპირა, რომ ამ დროს დაუძახა გალიაში მყოფმა თუთიყუშმა, რომელსაც ვაჭარი ყოველთვის თავისი ხელით აჭმევდა.

— მეც მაქვს შენთან თხოვნა.

— რა თხოვნა გაქვს? — შეეკითხა ვაჭარი. — ვედლები შევასრულო.

მაშინ თუთიყუშმა უთხრა:

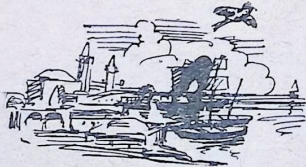
— იმ ქვეყანაში, სადაც შენ სავაჭროდ მიდიხარ, არის ერთი დიდი ხე, რომელზედაც უამრავი თუთიყუში ცხოვრობს. თუ შენ იმ ხემდე მიაღწევ და თუთიყუშებს ჩემს მოკითხვას გადასცემ და პასუხსაც ჩამოიტან, ამით დიდ სამსახურს გამოიწევ, — და აუხსნა ვაჭარს, როგორ უნდა მოეძებნა ის ხე.

ვაჭარმა გაიცინა და უთხრა:

— კარგი, ავისრულებ თხოვნას.

ხანგრძლივი და სასიფათო მგზავრობის შემდეგ ვაჭარმა ერთ შორეულ ქვეყანას მიაღწია. გაუილა თავისი საქონელი და მრავალი უხვი და უცნაური ნივთი იყიდა. საქმეებს რომ მორჩა, იმ ადგილისაკენ გაეშურა, რომლის შესახებაც თუთიყუშმა უთხრა. მართლაც ხედავს: დგას უზარმაზარი ბებერი ხე, რომელზედაც უამრავი თუთიყუშია.

— შეი, თუთიყუშო! ჩემი თუთიყუში საღამს გითვლით თქვენი — დაიყვრა ვაჭარმა. ძლივს მოასწრო ამის თქმა, რომ ერთი თუთიყუში ხიდან ჩამოვარდა, მიწაზე დაეცა და მოკვდა... ვაჭარი განცვიფრდა.

ალბათ, ეს თუთიყუში ჩემი თუთიყუშის დიდი მეგობარი იყო წინათ, რაკი მისი საღმისი გაკონებისთანავე მოკვდაო, — გაიფიქრა ვაჭარმა. კიდევ ერთხელ გადახედა ფერად-ფერად ფრინველებს, ქადაქში დაბრუნდა და უკან გამგზავრებლად მზადებას შეუდგა.

ჯანსაღი და უგზებელი დაბრუნდა ვაჭარი შინ. ოჯახის წევრები დაასაჩუქრა, მაგრამ თუთიყუშისათვის არ მოუტანია პასუხი საღამზე და, რომ არ ეწყენინებინა, აღარც გარეული თუთიყუშის სიკვდილის შესახებ უთქვამს რაიმე. მაშინ თუთიყუში თვითონ შეეკითხა მას.

— ბატონო, შენ, ალბათ, არ გადავიცა ჩემი საღამი?

— შენი საღამი კი გადავეცი თუთიყუშებს, მაგრამ არავითარი პასუხი არ მიმიღია, — უპასუხა ვაჭარმა.

თუთიყუშს ძალიან ეწყენა და სთხოვა:

— მაშინ მიაამე, რა ნახე იქ.

რა უნდა ექნა ვაჭარს. დიწყო მყოლოდა.

— მივედი იმ ადგილას, რომლის შესახებაც შენ მითხარი. დავინახე თუთიყუშები და ძლივს მოვასწარი შენი საღამის გადაცემა, რომ ერთი მათგანი უხსლოდ დავარდა მიწაზე, ამიტომ არაფერი მაქვს შენთვის გამომოსაცემი.

ძლივს მოასწრო ამის თქმა, რომ თუთიყუში დაზარბაცდა, ჩამოვარდა ქანდარიდან და მკვდარი დაცუა გალიის ფსკერზე. ვაჭარს ძლიერ დაენანა თუთიყუში და გაიფიქრა: ტყუილბურალოდ მოვწყვედი მეგობრის სიკვდილის შესახებო.

მერე თუთიყუშს ფეხებში მოჭკიდა ხელი და ფანჯარაში ისროლა. უცებ თუთიყუში შეფრთხილდა და გაფრინდა.

მხოლოდ მაშინ მისვდა ვაჭარი, რომ ხიდან ჩამოვარდნილმა თუთიყუშმა თავი მოახვეწა მკვდარად, რათა გალიაში მყოფისათვის ესწავლებინა, როგორ განთავისუფლებულიყო.

თარგმნა მ. გორგაძემ

მეცნიერებლის მშობლიური მხარე

ზაფხულის არდადეგების განმავლობაში პიონერები ხშირად აწუხებენ ლამაზობების სამშობლო მხარის შესასწავლად. გურჯაანის რაიონის სოფ. შაშინის საშუალო სკოლის ნაერებმა რაზმმა ინახულა ჩვენი რესპუბლიკის ულამაზესი კუთხე — წინანდალი. დაათვალიერა წინანდლის საბჭოთა მეთრენობა და მისი დეკორატიული ბაღი. პიონერებმა, აგრეთვე, მიიწახუდეს ცნობილი ქართველი

ტყვის, ლატივისა და ბელორუსის კოლმეურნეობები, სადაც მხატვრული ქარვის ბევრი ოსტატი გაცივებს და მზ ჩანახატი გააკეთეს. ამ ჩანახატების საფუძველზე გოგონებმა შექმნეს თავიანთი ორიგინალური ქარგები. მხატვრული ქარვის წრეში გოგონებმა ნამდვილ ოსტატებად დასტოვდნენ. რაც მთავარია, ისინი ცდილობენ ერთმანეთს გაუზიარონ გამოცდილება და ცოდნა. ღარისა ლევინა, ლილია ორსიკი და ლარისა სმარინოვა გულმოვლინედ ამეცადინებენ ამხანაგებს საქალაქო ხანაკებში.

ბოტების აღქმსანდერ ქავვაჟაძის ხასლ-მუზეუმიც. ქ. იანაშირის საშუალო სკოლის მოსწავლეები ეწვივნენ განთქმულ რიცას ტბას. გაეცნენ აფხაზეთის ლამაზ ბუნებას, „მწვანე ტბას“. მათ განზრახვა აქვთ მოაწყონ ექსკურსია ქ. ზუგდიდში, სადაც დაათვალიერებენ ისტორიულ-ეთნოგრაფიულ მუზეუმს და ბოტანიკურ ბაღს.

ნორჩი მეთევზეები

ნაპირს ეხეთქებიან ბარენცისა და კარკის უღვის ცივი ტალღები. ირგვლივ ტუნდრა გაშლილა... აქ, შორეულ პოლარულ მხარის ბოლიკეზე ნორჩი მოგზაურები მიაბიჯებენ. ისინი თევზსაჭერ სარეწაოებში შედიან და შემდეგ სკოლაში სახე ხელებით ბრუნდებიან.

პიონერები მინდვრად

კასპის რაიონის სოფ. ახალციხის რვაწლიანი სკოლის ბიწორები ხშირად ეხმარებიან კოლმეურნეობას მინდვრად საზაფხულო სამუშაოებში. მეორე ბრიგადის ხელმძღვანელმა რაქედენ ბარნოვმა მადლობა გადაუხადა ბავშვებს, რომლებიც ხალხისან შრომაში უფროსებს არ ჩამორჩებიან. ამ საქმეში განსაკუთრებით ისახელებს თავი პიონერები.

მა: ზაქარია ხარატიშვილმა, ივანე სოხიაშვილმა, დლი გელიტაშვილმა, მზია მაზანაშვილმა და სხვებმა.

ქალაქ ნარიან-მარის შვიდწლიანი სკოლის ნორჩი მხარეთმცოდნე კარგად იცნობენ თევზის ყველა ჯიშს. იციან, თუ როგორ შეიძლება მათი დაჭერა. ლაშქრობიდან დაბრუნებისას მათ სკოლის ბიოლოგიურ კაბინაში მოუტანეს მინის ქილებში ჩასმული სიგა, ტაბაკა და კვების მრეწველობისათვის გამოსადეგი სხვა თევზები.

მეცნიერების მზრუნველობა

შემოდგომით, როდესაც ვლადიმირის მე-18 სკოლის მოსწავლეები პირველ გაკეთებულ გამოცხადებებთან, ისინი ერთ-ერთი კლასის კარზე გაკეთებულ აქამედ უცნობ წარწერას წაიკითხავენ: „სამუშაო თოხანი“. შევლენ და გაკვირდებიან— ვინ მოიტანა აქ ვირაგები და სხვა ინსტრუმენტები? ყველაფერი ეს სკოლის შეფებმა — ვლადიმირის სატრაქტორო ქარხნის მუშებმა გააკეთეს.

ხელმძღვანელთა წარმომადგენელი

მინსკის პიონერთა სახსლის ხელმძღვანელა წრეში ბევრი პიონერია ჩამოთვლილი. ზაფხულობით მათ ვერადი ძაღვების ნაცვლად ხელში ფანქრები უჭირავთ, ტილოსა და აბრეშუმის ნაცვლად — თეთრი, სუფთა ფურცელი. ზურგზე ატანს მოგადებენ და როგორც ნამდვილი მოგზაურები მშობლიური ბელორუსის ბოლიკეზე დააბიჯებენ. ბელორუსია ხომ ძველთაგანვე განთქმულია მხატვრული ქარვის ოსტატებით!

მეცადინეობის დაწყების პირველ დღეებშივე მუშაობას შეუდგება ახალგაზრდა ზეინკლების, დურგლების, ტრაქტორის მეთვალღობის, რადიოსა და ფოტო წრეები. მათ შეფები გაუწევენ ხელმძღვანელობას.

წრის წევრებმა უკვე ინახულეს მინსკის ოლქის, ბუსოვიჩის რაიონის უღანოვის სახელობის კოლმეურნეობა, აგრეთვე ოქტომბრისა და პირველი მაისის სახელობის კოლმეურნეობები. იქ მათ ბევრი მცირეხასი ჩანახატი გააკეთეს. კარგი რჩევა-დარიცხვა მისცა პიონერებს ცნობილმა მჭარავამა მარია ანდრეის ასულმა ლიპაიმ.

სატრაქტორო ქარხანას, გარდა მე-18 სკოლისა, შეფად ჰყავს აუჯანთი აგრეთვე ვორონის საშუალო სკოლა. სოფლის მოსწავლეები შეფები კარგ საწუქარს უმზადებენ. ესაა სამუშაო კუთხე და სპორტული მოედანი.

მოგზაურებმა მოიარეს სამი მომეძ რესპუბლიკის — ლი-

ბანაკი კოჯორში

ცხოვრობ, დახვდა ღობის ბჭო მიანან ფერდობზე ვაშლიანი ბანაკი. ქან აფრიალებს მადლი ანაზღუ აქაზარულ წიხლად აღმას. აღისფერადღისავეფიან, გვარნიხი კუყისისიოი მიხვდინან მწვანე ღვლის. მკვარცხლად ღვარნიხი ბაჭუხი ზედმერი ზავშეგის ბჭე ღობილი მუტქერის სუფრული ზეღადი. სსანარადისი დღეგბა დიდ სტალინის! ასეთი წარწერა გააკეთეს პიონერებმა ზღაღდის მყელის წინ.

ღობს უჩვეულოდ ფესხვებზე ბავშვები. საქართველოს საბჭოებისა და საკუცების მუშაკთა პროკუკუტორის ცოცხრის პიონერთა ბანაკის გახანა ფუკუღობი რღობა სავკუბორო დღეს დღეშეგბა. ბანაკის კლებბადან შობისის ხანდღერა. ქართული საცუკუო ტარსხეღობი კაიშურობი დღეშეგბა. ბანაკის ხანაშეგბი, თანარ უზაროვი და ბაღერი წიხიად ხან ხან გათღებებენ, ხან ხან. ბავშვები აზზუზუბუბუ დღეს დღევენ ხან.

სპორტულ მოღვაწე ფერდობების წრე შეკადრებობს. კიწინი ბანაკის პიონერების მოხარბის უველა სახეობასე მოწინავენი არიან.—საბაჟეო ამბობს ფუკუღობის მასწავლებელი ვიარგი ოღუასაშვილი.—პირველი საქაღში ვაზაროვი სარატაკიბაღე მთი შობალოღი ბანაკი ასახეღობს. შავგვარნიხი ბიჭუნა მოღდის თან შობილა. ბანაკისი უველა იცნობს იფიზე ნიღარი ბატოვის, რომელსაც სპორტულიან უვეგარს.

პიონერთა თათბირითი ქაღაღდის მტრეღებბიბა სახეზე. დიდ აღბობზე ოკუ დღურბა ბანაკის ცნობილ მხატვარს. X კლ. მოსწავლე პიონერი ზიარა ჩოქერის მას ირეველი ხატვის წრის წევრებს ვიბა მამწინევი და ვიღარან ვიკასა შეღობი იტევიან. ერთ კუობზე ბანაკის უბერობი წევრებს მოვროვდობს. მთი უველაზე მტრად ნატურალისტთა წრე იზიღებს. კუოვედღე იხინი ნაირ-ნაირ ბეჭეღებსა და მწერებს აფროვებენ. ერთმა პატარა ვიკასამ ღობის თავისი ტლიი პრეღობა და მწერებს მოიწეგბა. მას საბაჟეო ლურწარწეგბა თვადობი. პიონერებმა აღბანან ღაშქრობა მოიწეგბა ურის ცნობილ მოაზე. ისინი შობაზეღობობი სახესინი დაბარუნდენ ბანაკში.

ახლა ღაშქრობის მოწინაღობი რაზმეღდის რეღობეღობის ეხანებბინან მახეღობის შერჩევიან. ბატვის, ღობერბატვის, კიღარაკის წრე მუღან აქ ტრიაღობს. ბანაკისი ვანუერეღად ერთად დღის ორი ბატარა, დინევი ბიჭი: ფურა ზოღა შეღად და ვაღერი აფარეწევი. დღესაც ხეღბის მრადიღებუ სკაჟეო ერთად ჩიბობ.

ჯღარნი ერთი ფანქრით რიგრიგობით სწვრენ წერდის მშობლებს. პატარა ზეღვა კოკინიშვილს ჩიხედა ეღებება: „ფანქრების მტეი რა არის ბანაკში?..“ „საღამოსი კოკინი უნდა იღებოთ, ისეთი დიდი რაი!..“ ხეღობის შლით ამბობის მღეღი. ამ რამდენიმე ღვლის წინაღეც დანაშეს პიონერებმა კოკინი. ნაშე დღე ტვიღან ფანხს ცნებებოდენ და მთი მოწინავე ტუფიღად არ ჩიხვდობი. მთელი კუკუარი ზეღვადა ტვის თავზე აფარუნდა აღს.

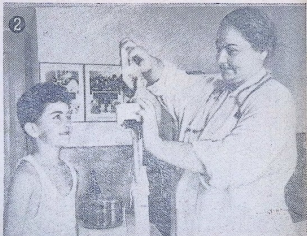
საღამოს ხეი საათზე მუშობელ ბანაკეღდის მოსწვეულ სტუდენტბიბა და შობილები ბიგოი კუბობი. ქართული სიმღერებს რუსული, აზერბაიჯანული და სომხური სიმღერებს სცვლიან. პიონერებმა საერთო ტარსხეღობი აჯღიღებენ ქეთეღვან გაჩინებებსა და ზეღვა ხელხანიშვილს, რომელსაც ბავშვთა სავკარტი სპორტბაჟეღად სიმღერა „კუკუღობი“ შესარღობს.

სტუდენტის დიდი მოწინავე დამსხვრთა ბეღავთეღბის ეღერე ვარალაშვილისა და თიარ ვიკასაშვილის მიერ შედგენილ მორტაკმა: „საქართველო! დირბანა სულგანაბელი უმბენ ბანაკის აღბარებულ მშობობებს—არჩილი ოღეშობის, გურამ ქარსისმბენ და ბაღერი ანორბის, რომლებსაც აკაკის „პატარა კიბი“ს შუიერ მომუღებდა გათიბაშუბი.

საღამოღობა ფერდობებზე კოროლი ტყეს ბინდი ებარებს. ვიღობი, ვანაღი ბეღი ბჭედა ზეღებობს დღი ფანქრებში, საბაჟეო კობტად ვაწუობობი, სუფთა საწოლები მიმანან. ქარ ფურღობს პატარა მღიღავთ ვაღაშვილ წიგნი. „ბეზი ვიკასაშვილის ანაზღა“ აწერია უღამი.

ნანკი კიღასონი
ფოტო შ. ჩხიბინანი

სტუდენტები: 1. აღობის აღბარბიდა საქართველოს სახეღებობისა და საკუცების მღეღობა პროფეღტორის კოკინის პიონერთა ბანაკის გახანის დღეს. 2. ტვიბის კაბი-ნიტში. 3. ცუცვის წრე უხანდაბო ფიზიკულტრეღობა სავკუბორო ღობისდმი მიხდენილ სახეღობი საღობისთავისი. 4. ბანაკის ნორბის მატეღებბი ნ. ახაბაღე, ა. ვიკასა-შვილი და ნ. ჩოქერი რაზმეღდის აღბობის ვაღობებების. 5. „მობეღბა დიდ სტალინს!“— ასეთი წარწერა გააკეთეს პიონერებმა სტალინის მყელის წინ.

ნ. ს. ლესკოვი

ნახ. კ. მახარაძისა

ნ ე ლ ი რ ი

ნიკოლოზ სემიონის-ძე ლესკოვი რუსული პროზის გამოჩენილი ოსტატია. თავის შესანიშნავ ნაწერებში („სუენობის შენიშვნები“, „არტიკრული ცხოვრების წვრილმანები“, „ცაცია“, „უნიკო მხატვარი“ და სხვა) ლესკოვმა მაღალმხატვრულად და ცხოვრების ღრმა ცოდნით დახატა 19 საუკუნის რუსეთი.

მწერალი-რეალისტი დაუნდობლად ამოთარახებდა სასულიერო წოდებას, თავდაწანაურობას, დესპოტიზმსა და ბიუროკრატიაზმს რუსეთის იმპერიაში. იგი სიყვარულით ხატავდა გლეხობას, დიდ ადგილს უთმობდა ხალხის მასებს.

ქვემოთ ვებედავთ ნ. ს. ლესკოვის მოთხრობას — „ნელირი“.

თ ა ვ ი ვ ი რ შ ე ლ ი

მამაჩემი თავის დროზე ცნობილი გამოძიებელი გახლდათ, გამოსარკვევად ბევრ მძიმე საქმეს აუალებდნენ და ამიტომ ოჯახსაც ხშირად იყო მოცილებული. ასე რომ დედა და მე შინ მსახურების აპარა ვრჩებოდით.

დედაჩემი მაშინ ახალგაზრდა ქალი იყო, მეც პატარა ბიჭი ვიყავ.

ის ამბავი, რაზედაც მინდა გიამბოთ, მაშინ მოხდა, როცა მე მხოლოდ ხუთი წლისა ვიქნებოდი.

დიდი მკაცრი ზამთარი იდგა. ისეთი სიცივეები დაიბერა, რომ ღამლამობით ფარეხებში ცხვრება ჰყინავდა, ხოლო ბელურები და ჭკები გაყინულები ცვიოდნენ ძირს. მამაჩემი იმ ხანებში სამსახურის საქმეების თაობაზე ელცემ იმყოფებოდა და შემოთვალა, შობისთვისაც შეიძლება ვერ ჩამოვიდეთ; ამიტომ დედამ თავად განიზრახა მასთან გამგზავრება, რა არის, ამ მშვენიერ და ბედნიერ დღესასწაულზე მართლ არ დაეტოვო. საშინელი ყინვების გამო ამ სიშორე გზაზე თან აღარ

წამიყვანა და თავის დასთან დამტოვა. დედაჩემი ცოლად ჰყავდა ორლოველ მემამულეს, რომელზეც ვერაფერი საამო ხმები დადიოდა. ის იყო ძალიან მდიდარი კაცი, ბებერი და სასტიკი ბუნებისა. ხასიათით ბოროტი და შეუბრალებელი გახლდათ და არც კი ნანობდა ამას, პირიქით, თავი მოჭონდა კიდევ ამ თვისებებით, აქაო და ვაჟაკობისა და სულის სიმტკიცის გამომახატველია.

ასეთივე ვაჟაკობა და სულის სიმტკიცე უნდოდა თავის შეილებშიაც ჩაენერგა, რომელთაგან ერთი ჩემი კბილა იყო.

ბიძაჩემისა ყველას ეწინააღიწინებდა, მე კი—ყველაზე მეტად, ვინაიდან იგი ჩემშიაც ცდილობდა ისეთივე „ვაჟაკური სულის“ ჩაენერგვას. ერთხელ სამი წლის ბიჭი საშინელ ავდარში აიგინებ გამომაგდო და კარი გადამიკეტა, რადგან ავდარში აიგინებ მეშინოდა და ამით უნდოდა ვითომ ავდარის შიშს გადაეგვიფეცხა.

ცხადია, ასეთი მასპინძლის სახლში სტუმრობა ჩემთვის ვერაფერი სასაიმედო იყო და ბარემ შიშვაც მქონდა, მაგრამ, ვიმეორებ, მაშინ მხოლოდ ხუთი წლისა ვიყავ და ჩემს სურვილებს აბა ვინ მიაქცევდა ყურადღებას, როცა გარემოება ისეთი იყო, სხვანაირად მოქცევა არ იქნებოდა.

ბიძაჩემი მამულში ერთი სასახლეავით ვეგბა ქვის შენობა იდგა. ეს იყო პრეტენზიული, მაგრამ უღამაზო და უშენო შენობა გუმბათიანი სახურავითა და ხეღ წამომდგარი კოშკით, რაზედაც პირდაპირ შესახარ ამბებს ჰყვებოდნენ. იქ თურქი წინათ ცხოვრობდა ახლანდელი მემამულის გჳსუხე შეცდარი მამა, მეფე მის თიანხებში აუთიაქი მოუწყვიათ, რაიც აგრეთვე, არ ვიცი რა მიზეზით, საწინებლად იქნა მიჩნეული. მაგრამ ყველაზე საწინგილი ის გახალდა, რომ ამ კოშკის ცარიელ, ჩალუნულ სარკმელში სიმები იყო გაჭიმული და მგვრთვადობდელი „ელისის არფა“ იყო მოწყობილი. როცა ქარი დაჰბარავდა ამ თიანხებურ ინსტრუმენტს, სიმები ისეთ მოულოდნელ და ხშირად ისეთ უცნაურ ხმებს გამოსცემდნენ—ხმადალი გუფუნიდან არეულ-დარეულ კეცსასა და გამწავებულ დმობრში გადასულს—ასე იტყვიდით, ხარდაცემულ, დაფთებულ სულების მთელმა გუნდმა გაიჭროლა შიგო. ბატონისეულ სახლში აკურთხა სძულდა ეს არფა, რაკი ფიქრობდნენ, რომ იმ ყველა მრისხანე ბატონის რაოდც ისეთი ენებნა, რაზეც იმას უარი ვერ გაუბედავს; მაგრამ რის გამოც უფრო შეუბრალებელ და უწყალო გუნებაზე დგებია... დანამდვილებით იყო შენიშნული, თუ ღამით ჰაირხზალი ამოაჭებოდა და კოშკზე არფა ისე ხრანდავდა, რომ იმის ხმა გუბურებსა და ბადებზე გადავლით სიფელში ისმოდა, მაშინ ბატონს მთელი ღამე არ ეძინა და დილით, დამწარბული და გააფებული, ისეთ სასტიკ განაქარგულებას იძლეოდა, რომ მის უამრავ ყმებს გულის კანკალით ავდებდა.

სახლში წესად იყო შემოღებული,—არაისოდეს არავისთვის არავითარი ბრალი არ ეპატებინათ. ამ კანონს იერ გადაუტრეხობდა ვერც კაცი, ვერც მხეცი თუ წერილიყება პირუტყვი. ბიძაჩემი შეწყალების გაგონებაც არ უწოდოდა და არც უყვარდა ის, რადგან სისუსტედ მიიჩნეოდა. უწყალო სისასტიკის ის ყველაზე მაღლა აყენებდა. ამიტომაც იყო, რომ ამ მიღვარი მემამულის სახლსა თუ მის დიდ საყმო სიფელში ისეთი მემუწუნარება სუფევდა,—მხეცი არა, ისიც გრძობდა ამას თავისთავზე.

თ ა შ ი მ ე ს ა მ ე

განსვენებული ბიძაჩემი ძაღლებით ნადირობის დიდი მოტრფილვე გახლდათ. მწყერებით ნადირობდა ხოლმე მგლებზე, კურდღლებზე თუ მეღივებზე. გარდა ამისა, ისეთი ძაღლებიც აჭყავდა, რომლებიც მხოლოდ და მხოლოდ დათევებზე ნადირობდნენ. ამ ძაღლებს „წურბლებს“ ეძახდნენ. ისე ჩაფორინდებოდნენ ხოლმე ნადირს, ვერავითარი ძალა ვერ მოაშორებდა მისა. ისიც ხშირად ხებოდა, რომ ნადირი, რაკი ჩაფორინლ წურბელას ვერ მოიშორებდა, თავისი საწინგილი ტორით ან ადგილობზე ჰქლავდა, ან შუაზე გლჯვდა, მაგრამ წურბელა რომ ცოცხალი მოიშორებოდა ნადირს, ასეთი რამ არავის მოსწონდა და არა.

ახლა, როცა დათუე მხოლოდ ჰოროლებით ნადირობენ, ან ჩაუსუფლებიან ხოლმე და ისე ჰქლავენ, წურბელა ძაღლებს იმოდგა, ვინცმე, მთელად გადაშენდა ის ციკც რუსეთში, მაგრამ იმ დროს, რომელზეც მე მოგახსენებთ, არც ერთი კარგი ნადირი უთიმთოდ არ იქნებოდა. ჩემს მხარეში ბევრი დათუე იყოდა და მათზე ნადირობა სწოიოდ დიდ სასიამოვნო სიერს წარმოადგენდა.

თუკი ისე მოხდებოდა, რომ დათვის მთელ ბუნაგს წაადგებოდნენ, მაშინ პატარა ბეღებს ბუნავებიდან შინ წამოას-

ხამდნენ ხოლმე, ბეღებს ბინა ჩვეულებრივ ერთ დიდ ქვის ფარდულში ჰქინდათ მიჩენილი; ფარდულის სარკმლები, მაღლა, სახურავზე იყო გამოტოლილი და შუშის მკაცრად რკინის სქელი ხარბები ჰქონდა ავედილი. დათუები ხანისხან ერთმანეთს ააბობდებოდნენ ხოლმე და რკინებს კლანჭებით ჩამოეკრწილებოდნენ. მხოლოდ ამ გზით თუ შეძლოთ თეიანით საპკრობილიდან ეცქირათ ამ ღვით გაჩენილი თავისუფალი ქვეყნისათვის.

როცა სადილის წინ სასეირნოდ გამოგვიყვანდნენ, ყველაზე მეტად სწორედ ამ ფარდულთან გვიყვებდა ხოლმე მისვლა და ხარბებიდან გამოიშლილი მათი სასაცილო ბრუნებინათვის ცქერა. ვერმანელი გოფერნიორი კოლბერტი მარჯვედ აწვიდა ბეღებს ჯოხზე წამოტყული პურის ნაკვობს, რომელსაც საუბზეზე ამ მიზნით შემოვიწმინადით ხოლმე.

დათევის მოვლა-პატრონობა ჩემს ყმაველი კურძულას * ფერაფონტს ჰქონდა ჩაბარებული; მაგრამ რაკი მისი სახელი სოფლებსისთვის ძნელი გამაძაპტებელი იყო, ხრანოს, ან უფრო ხშირად „ხრაოშკას“ ეძახდნენ. მე ის ძალიან კარგად მახსოვს. ხრანოშკა საშუალო ტანის, მარჯვე, ღონიერი და გაბებულ ბჭი იყო, და თვდახუთი წლისა, და ღამაში ბიჭის სახელიც ჰქონდა ადგილობრივი. თეთრ-ყირმის სახეს შავი გრუზა თმები და ოდნევე წამოხიდილი თვალები უმშვენებდა. თანაც საოცრად გულგოვანი ვინმე იყო. იმისი და ანუშკა გამდღისი ხელქვეით გოგად იყო გვეყნოდა. ის გვიყვარდა გასაოცარ ამბებს თავისი ყოჩალი ძმის სიმამაცესა თუ იმის არაჩვეულებრივ მეგობრობაზე დათევისთან, რომლებთან ერთად ზამთარ-ზაფხულ ფარდულში ეძინა, ირგვლივ შემოგვიფული დათუნები კი თავს, როგორც ბალიშს, ისე ადებდნენ.

ბიძაჩემის სახლის წინ ყვეაღონარის შემდგომ, რომელსაც მონახული მესერი ველო, განიერი ლაყაფის კარი იდგა, ხოლო ლაყაფის პირდაპირ ყვეაღონის კვალის შუგულს ჩასობილი იყო მაღალი, სწორი და სუფთად გათლილი ხე, რომელსაც „ანასას“ ეძახდნენ. ამ ანძის წვეროზე პატარა ფიკარნატი, ან როგორც ეძახდნენ „ტალავარი“ იყო კაცთეცარი.

დატყვევებული დათვის ბეღებიდან აარჩედნენ ერთ ყველაზე „ჰკვიანს“, სახრიანსა და სიძულე სასითის ბელს, ჩამოაცილებდნენ იმას თავის სხვა მოძმებთ და თავის ნებაზე გაუშვებდნენ, ესე იგი უფლება ჰქონდა ეხოში თუ ბაღში სიარულისა, მაგრამ მეტწილად კი ლაყაფის წინ ბოძთან უნდა გაეწიათ დარაჯობა. აქ ატარებდა ის უფრო ხშირად ღრს; ხან ანასთან იწვე ხოლმე ჩალაზე, ხან კი, რათა მამებარ ხალხს თუ ძაღლებს არ შეეწუებინა, „ტალავარში“ აბობლებდებოდა და იქ იჯდა ამ ეძინა.

ასეთი თავისუფალი ცხოვრების ნება მართკი მე დათევის ჰქონდათ, რომლებიც განსაკუთრებით გონიერი და უწყინარი სასითისა იყვნენ და ისიც მანადე, სანამ აღადმინათ სახუგადღებისათვის მავნე მხეცური ინსტრუმენტს არ გამოიჩენდნენ, მანასადამე მანამ, სანამ თავი ჰკვიანად გქირათ და არც ჰათემეს, არც ბატებს, არც ხბორებს თუ აღადმინებს არას ეჩრჩოდნენ.

თუ კი დათვი მაცხოვრებელთა სულიერი სიმშვიდეს დაარღვევდა, იმას უთუოდ სიყვდილი ელოდა და ამ განაჩენისაგან ვერავითარი ძალა ევლარ იხსნიდა.

თ ა შ ი მ ე ო თ ხ ე

„სახრიანი დათვის“ ამორჩევა ხრანონის საქმე იყო. რაკი ბეღების მოვლა-პატრონობა იმას ევლა და მათი ბუნების დიდ მცოდნედ თივობოდა, გასაგებია, რომ მის გარდა ამას ვერავინ შესძლებდა. ხრანონი იყო აგრეთვე პასუხისმგებელიც

*კურძულა— მწყვარ-მეჭებრის მომვლელი.

იმასი, თუკი ცუდ არჩევანს გააკეთებდა. მაგრამ მან თავიდანვე ამორჩია ამისათვის საოცრად ნიჭიერი და ჭკვიანი დათვი, რომელსაც უჩვეულო სახელი შეარქვეს: რუსეთში დათვებს საერთოდ „მიშკებს“ ვაძიან, იმას კი ესპანური სახელი „სგანარელი“ მისცეს. უკვე ხუთი წელია თავისუფლად იყო გაშვებული და ერთი „ონავრობა“ რაა, ის არ ჩაუდენია. როცა დათვე იტყობდნენ „ონავრობის“, ეს იმას ნიშნავდა, რომ თავისი მშვეტილი ბუნება გამოავსარავა და ვიღაცას თავის დაესხა კიდევ.

მაშინ „ონავრობა“ რამდენიმე ხნით ორმოში აგდებდნენ, რომელიც განიერ მინდორზე, კალთა და ტყის შუა, იყო ამოთხრილი, ხოლო რამდენიმე ხნის შემდეგ მინდორზე გამოშვებდნენ (თავად ამოწყებოდა მორს), სადაც ახალგაზრდა წუბნელებს (ე. ი. დათვე მონადირე ძაღლების წამოზრდილ ლეკვებს) მიუსვენდნენ. თუკი ლეკვები იმას ვერაფერს დააკლებდნენ და სამიშროება იყო იმას, რომ ნადირი ტყეში შეასწრებდათ, მაშინ საფარში დამალული ორი საუკეთესო მონადირე რეული ნადირი მიწვრები, გზას გადაუჭრიდა და საქმესაც ბოლო მოეღებოდა.

თუ ეს ძაღლებიც უგერგობობას გამოიჩინდნენ და დათვის შეელო შეესწრო „კუნძულზე“ (ე. ი. ტყეში), რომელიც ბრანისკის დიდ აბეზელ წვრილიან ტყეს უჭრებდებოდა, მაშინ იქ განსაკუთრებული მსროლელი ჰყავდა ჩასაფრებული გრძელი და მძიმე კუნებრეტერისეული თოვით და ისიც საფრიდან სასიკვდილო ტყვიას უგზავნიდა დათვს.

ისეთი შემთხვევა კი ჯერ არცაა ახსოვს, რომ დათვი ცოცხალი წასვლიდა ყველა ამ მხეს და კიდევ რომ მომხდარიყო, ვაი მას, ვისაც ამაში ბრალი ედებოდა: სიკვდილისგან ვერაფერი იხსნიდა.

მაგრამ დაღვა საბუნებისმეტყველო... მხეტლერა ბუნებაში თავისი ქნა სგანარელი... შიაც. ჩემს ჩამოსვლამდე... დარე ბიძაჩემის სახლში აქაბე უსწინარმა სგანარელმა თურქი ერთბაშად რამდენიმე, ერთიმეორეზე უმძიმესი დანაშაული ჩაიდინა ხედინედ.

სგანარელის ავტოკური გეგმა ისეთივე ყოფილა, როგორც სხვა მისი ძმებისა: ბირვლად ამდგარა და ფრთა მოუღუჯოა ბატისათვის, მერე დედის უკან მოკუნტრუშე კვიცისთვის ტორი დაუღვია ზურგზე და წელი გადაუწვევტია, ბოლოს რატომღაც თვალში არ მოსვლია ბრმა ბერიკაცი და მისი გაწყობი, ისე რომ თოვლში უჭოვრებია ისინი და ხელფეხი მოუჩქჩქებია მათთვის.

ბრმა მისი გამყოლით სავადმყოფოში წაუყვანიათ, ხოლო სრანონისთვის ბრძანება მიუციათ, სგანარელი წაეყვანა და ორმოში ჩაეგდო, საიდანაც გზა მოხლოდ ერთი ჰქონდა—სასჯელის ადგილზე გამოსულიყო...

როცა მე და ჩემს კბილა ბიძაშვილს საღამოთი ანა ტანთ გვხვდით, გვიამბო, რომ სგანარელის ორმოში წაყვანის დროს, სადაც მას სიკვდილით დასჯაზედ უნდა მოეცადა, მეტად გულისანაჩუყებელი ამბები მოხდა. სრანონმა არ გაუყარა თურმე სგანარელს ტუჩში რგოლი, არც რაიმე ძალა უხმარია. მხოლოდ ეს უთქვამს: წამი, ნადირი, ჩემთანა.

დათვიც ამდგარა და გაყვლია, თანაც—რაც სასაცილო იყო,—წაუღია თავისი ჩალისკილიანი ქუდი; მთელი გზა, სრანონი და სგანარელი ხელიხელგადახვეულებს გაუშვლიათ კარგი მეგობრები.

ისინი მართლაც მეგობრები იყვნენ.

თ ა ვ ი მ ე ე მ ს ნ

თ ა ვ ი მ ე ე მ ს უ თ ი ე

სგანარელის ჭკუისა და სიფარბაისლის წყალობით აღწერილი სეირი დათვის დასჯისა აგერ ხუთი წელია არა ყოფილა. ამ ხანში სგანარელი გაიზარდა კიდევ და ერთი ეგება დათვი დაღვა, საოცარი ღიანისა, სიღამანისა და სინარჯისა. მრავალი, მოკლე დრუნისა პატრონი და ტანდაც საქაოდ მოყვანილი, ის კაცს კოლოსალურ გრიფონსა * თუ შეუდო უფრო მოვაგებდა, ვიდრე დათვსა. უკანა ტანი, მოკლე ბზინგაერ ბალნი დაფარული, თუმცა გამზდარი ჰქონდა, სამაგვროდ მზრება და ბეჭებში განიერი იყო და ზედაც ბანჯგვლიანი ბალნი ემოსა. ჭკუითაც სგანარელი ზუღელსა ჰყავდა და თავისი ჯიშის ნადირთათვის სწორედ საოცარი ფანდები იცოდა: ის შესანიშნავად დადიოდა უკანა ფეხებზე, დაფის დაკვრაც შეეძლო, თოფის მსგავსად შეღებლი ჯოხსაც მხედრულად გადიებდა ხოლმე და ისე ჩაივლიდა. ამას გარდა ხალისითა და ბილის სიაზოვნებთაც ეი გვიდებოდა წისკილოში გლუხებთან ერთად მძიმეზე მძიმე ტომრებს, თავისებური კოპიწიაობით სასაცილოდ ჩამოაფხატავდა ხოლმე თავზე გლხურ წოწოლა ქუდს ფარშავანგის ფრთითა თუ ჩალის ჯილით დამშვენიებულს.

სრანონს ძალიან ებრალებოდა სგანარელი, მაგრამ შეელოთ კი აბა, რა უნდა ეშველა მისთვის. გაგახსენებთ, რომ იქ, სადაც ეს ამბავი ხდებოდა, არავისთვის არასოდეს არავითარი ბრალი არ უბატეობათ და თავშერტყნენ სგანარელსაც თავისი დანაშაული უწყალო სიკვდილით უნდა გამოესყენა.

ბიძაჩემისას სტუმრები ჩვეულებრივ საშობაოდ ჩამოდიოდნენ ხოლმე და სგანარელის დასჯაც მათ შესაქცევად იმ დღეს ნასადილევს იყო დანიშნული. ეს განკარგულება ნადირობისას იმვე დროს იყო გაცემული, როდესაც სრანონს დამნაშავე სგანარელის წაყვანა და ორმოში ჩაგდება უბრძანეს.

თ ა ვ ი მ ე ე მ უ ვ ი დ ე

დათვების ორმოში ჩაგდება სულ უბრალოდ ხდებოდა. ორმო თავზე გადებულ წვრილ ლატენებს ფიხს დაფარებდნენ ხოლმე და მერე კიდევ ზემოდან თოვლსაც წაყირდნენ, რა არის დათვა დაგებულ მხე არ შეამჩნისო. მოთვინიერებულ დათვს აქამდე მოიყვანდნენ და მერე წინ გაიკვებდნენ. ისიც ოროდღე ნაბიჯს გადადგამდა თუ არა, მოულოდნელად ღრმა ორმოში ამოჰყოფდა თავს, საიდანაც ამოსვლა არ შეეძლო და სადაც იმ დრომდე უნდა მჯდარიყო, ვიდრე

* გრიფონი—ზღაბრული ცხოველი ფრინველის თავით.

იმისი გამოდგების უკამი არ მოაწვედა. მაშინ ორმოში დაქანებულიად ჩაუშვებდნენ გრძელ, შვიდიოდე არშინის სიგრძე მორს და დათვიც ამ მორით ამობობდებოდა ხოლმე ხეშით. მერე იწყებოდა სიერი. მაგრამ თუ ვინცობაა გონიერი ნადირი ალლოთი იგრანობდა განსაცდელს და არ გამოვიდოდა, მაშინ, გამოსვლა რომ აეშულებინათ, გრძელ რკინის წვეტიან ჯოხს ჩაუჭოდნენ და იმით უჩუჩუებდნენ, ან ცეცხლწაქიდებულ ჩალას ჩაუყრიდნენ, ან თოფიდან თუ დამბაჩებიდან საფანტს უშენდნენ.

ხრაპონმა სვანარელი წაიყვანა და სწორედ ასეთივე ხერხით ჩააგდო ტყვედ ორმოში, მაგრამ თავად ძალიან გუნება-წყამხდარი და დალონებული დაბრუნდა შინ. თავისდა საუბედუროდ დას უამბო, რა „აღერსიანად“ წაჰყვა ნადირი, ორმოში რომ ჩავარდა, ფსკერზე დაეჯდო, ტორები ადამიანით დაიკრია და ისეთ კენესს მოჰყვა, კაცს ვგონებოდა, ტირისო.

ისიც გაუშხილა დას, რომ იქიდან სულ სირბილით წამოედგი, რათა სვანარელის საცოდავი წვეტუნნი არ გამოეგონა, იმისი კენესა გულს მიკლავდა.

— მაღლობა ღმერთსო, — დაუტანებია თან, — რომ სხეებს აქვს ნაბრძანები თოფის სრულა, თუკი თავს დააღწევს და გაიქცევა! ჩემთვის რომ ეთქვამთ, წაშებით სიკვდილს ვირჩევდი, იმას კი არამც და არამც არ ვესრუდი.

თ ა ვ ი მ ი რ ვ ი

ანამ ჩვენ გვიამბო ეს, ჩვენ გუფერნიორ კობლერგს ეუამბეთ, „იმან კი, რა არის ბიძაჩემი რითიმე გაერთო, იმას გადასცა. ბიძაჩემმაც მოუხმინა, „ყოჩაღ, ხრაპოშკაო“, თქვა და მერე სამჯერ შემოჰკრა ტაში.

ეს იმის ნიშანი იყო, რომ ბიძაჩემი თავის კამერდინერს უსტინ პეტროვიჩს უხმობდა, რომელიც თორმეტ წელში ტყვედ ჩავარდნილ ფრანგთაგანი იყო.

უსტინ პეტროვიჩი, სვანაირად ყიჟუსტინი, ეახლა ბიძაჩემს თავის გაქათათებულ ვერცხლისლიდებთან ლალისფერ ფრაკში გამოწყობილი და ბრძანება მიიღო, რომ ხვალინდელ ნადირობის დროს საფრებში მსროლელებად ჩაესვით ერთში ფლგებინტი — ცნობილი მსროლელი, ვისაც ნიშანში არაოდეს დაუტყდენია, მგორეში კი — ხრაპოშკა. ბიძაჩემს, როგორც ეტყობა, უნდოდა თავი გაერთო საცოდავი ბიჭის მძიმე სულღიერი ბრძოლით. თუ ვინცობაა სვანარელს არ ესერის, ან ტყვიას განხრახ დაედენს, მაშინ იმას, ცხადია, კარგი დღე არ დაადგება, ხოლო სვანარელს მერეც გასრულით გაგაორებს ფლგებინტი, ვისაც ნიშანში არაოდეს დაუტყდენია.

უსტინმა ბატონს თავი დაუკრა და ბრძანების გადასაცემად წაიდა. ახლა კი მივხედით ბავშვები, რა უბედურებაც დაეატრიალით ჩვენი ენით და რომ ან ამბავში არის რაღაც საშინლად მძიმე რამ, ასე რომ, ღმერთმა უწყის რით დამთავრდება ეს. ამის შემდეგ გული ვეღარაფერს დაუდებთ, ვერც საშობაო ვახშამს ჩავატანეთ გემო, რომელსაც „პირველ ვარსკვლავზე“ შლიდნენ სადილობის მაგიერად, და არც სტუმრებს მივგებებდვართ სიხარულით, თუმცა ხოვს ბავშვებიც ჩამოჰყვა თან.

ჩვენ გვეცოდებოდა სვანარელი, გვეცოდებოდა ფერაპონტი და ისიც ვერ გადაგვეწყვიტა, თუ ამათგან რომელი უფრო გვებრალდებოდა.

ჩვენ ორთავე, ე. ი. მე და ჩემი კიბლა ბიძაშვილი, დრხანს ვტრიალებდით მოუხსენარად ლოკინში. ორთავეს გვიან ჩავეცინა, ცულად გვეცინა და ძილში გვაბოდებდა ღრუნი რაღაც ორთავეს დათვი გვეცხადებოდა. ხოლო, როცა გაძღული დანაშაუმიდებდა გვეუბნებოდა, დათვისა წულარ გემინათ, ის ახლა ორმოში ხის, ხვალ კი მოკლავენო, ამის გაგონებაზე უფრო მეტი შეფთოება მიტარდა.

მე ჩემის მხრივ დავეკითხე კიდევ გამდღეს: შემიძლია თუ არა სვანარელისთვის ვილოცო-მეთქი? მაგრამ ასეთი კითხვად დედაბრის რელიგიურ წარმოდგენას აღემატებოდა, ასე რომ, მოქნარებითა და პირუჯრისწყებით პასუხად მითბრა, დანამდელებით ამაზე ვერაფერს ვიტყვი, რადგან მიღდლისთვის ასეთი რამ არასოდეს მიკითხავს, მაგრამ დათვიც აგრეთვე ღვთის გაჩენილია და ნუგს კიღობაშიც იმასთან ერთად უცურავიაო.

კიღობის ხსენება მე ისე ჩავთვალე, რომ ღმერთის უბოთი წყალობა ადამიანების გარდა სხვა ღვთის გაჩენილებზეც შეიძლება გაგრცელდეს-მეთქი, ამიტომ ბავშვური რწმენით დავიკითხე ჩემს საწოლში, ბალიშზე დავემეე პირით და ღვთის განგებას შევევედრე, არა სწყენოდა ჩემს მხურვალე ლოცვა და სვანარელი შეეწყალებია.

თარგმნა რ. ძმეშულაძემ

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

ა. სეღვიანი

ნახ. შ. ცხადაძისა

კონტურული რუკა

პეტიაშ გაქეილი ჩანათა მუხღებში ჩაიღო, ჯიბეები ამო-
იბრუნა და როგორც იყო იპოვა გასაღები. შემდეგ ბოქლოში
გააღო, ფეხით შეაღო კარები და ოთახში შევიდა. მაგიდაზე
სამარილის ქვეშ ლურჯი ხუთმანეთიანი და პატარა ბარათი
მოჩანდა. პეტიაშ საპურედან კარგად გამოიყვარა ფუნთუშა
აიღო, ყუა მოსტეხა, მოზრდილი ლუკმა მოკიჩა და ბარათის
კითხვას შეუდგა.

ღედა სწერდა: «გააცხელე კარტოფილი» («ჰმ, ცივსაც მი-
ვირთმეც»), «რქე ლურჯ ქვაბშია, ფანჯარაზე!» (აქ პეტიაშ შე-
ხედა კატას და უთხრა: «ორივეს გვეყოფა!»). შემდეგ ბარათში
ეწერა: «იყიდე სამასი გრამი შაქარი და შენთვის კონტურული
რუკა». ღედამ რუკის ფული დილითვე მისცა პეტიას, მაგრამ
მას ისე ეჩქარებოდა სკოლაში, რომ სულ დაავიწყდა.

«უჰ, ეს რუკა! — გაიფიქრა გულდაწყვეტილმა ბიჭმა და
სოკეი მოაგონდა. — მთელ ჩემს გვეშვებს ფუშავსა».

პეტიაშ აიღო ტაფა, შემწვარი კარტოფილით და ფანჯა-
რასთან მივიდა. ზვიდან დაინახა ეზოში მოციგურავე ბიჭუნე-

ბი, რომლებსაც ხელში თვინაკეთი კლიშოები ეჭირათ. და
დაიწყო ცივი კარტოფილის სწრაფად სანსვლა. ბოლოს სიჩქა-
რით ჩანგალი იჩხვლიტა გაქონილ ტურში და დასკვნა რომ
ღანაყრდა.

პატარა, ყვაილებით მოხატული ცხვირმოტეხილი ჩაიღნი-
დან მომწარო ჩაის ნაყენი მოსცა და საციგურო მოედანზე წა-
სასვლელად მზადებას შეუდგა.

ჩაიცვა ერთი ციგურიანი ფეხსაცმელი, ზონრის ბოლო
ნერწყვით დაასველა და აჩქარებულმა ფეხსაცმლის შეკვრა
დაიწყო.

მეორე ფეხსაცმელში ლურხნანი აღმოჩნდა. ბიჭუნას უნდო-
და დანის ტარით ჩაექეცა იგი, მაგრამ მაგიდაზე დანა არ იღო
და მის მაგიერად თვალში ისევ ღედის ბარათი მოხვდა.

და უცბათ მოაგონდა, რომ ხვალ, გეოგრაფიის გაკვეთილ-
ზე, მასწავლებელი ელენა ბაგოფენა სახეზე კეთილი ღიმილით
ჩამოივლის მერხებს და თვითონ შეაგროვებს კონტურულ რუ-
კებს, რომლებზეც უნდა იყოს აღნიშნული ქალაქები, ზღეები,
მდინარეები და ტბები.

«ახლა რომ რუქის საყიდლად გავიქეცე, — მსჯელობდა ბიჭი, — შემდეგ კი დავჯდები და დავალება შევასრულო, ეს ხომ მთელ ორ საათს წამართმევს და ხოკის თამაშსაც ვეღარ მოვასრულებ...»

ჩაფურცებული ბეტი მიაშტერდა კედელს. კედელზე ჩამოკიდებული პორტრეტიდან მას მხიარულად უყურებდა უფროსი და — დუსია.

დაიკო გადაღებული იყო ლამაზ უკრაინულ კაბაში. მას ისეთი გამომეტყველება ჰქონდა, თითქოს ესესა დადამობტება ჩარჩოდან და «გოპაკის» ცეკვის დაიწყებდა.

«ერთი ამას დამიხედეთ, ბაღირინა!» — ჩაივინა ბიჭმა და უცბათ საიდანაც მოვიდა საუბრო (როგორც თვითონ დასკვნა) აზრი: «ნეტავ რას გეწოდებ ამდენს? გადავქექავ დუსიას ძველ რუქებს და შეიძლება რაზე შესაფერისი მივაგონო. აი, რას ნიშნავს დაფიქრება! თავში აუცილებლად მოგვა საუკეთესო იდეა...» ბეტიამ დაიწყო თავისი საყვარელი მარშის სტეპენა და ასიანიკით მივიდა წიგნების თაროზე.

გაიქეპა წიგნების თარი, სადაც ძველი რვეულები ეწყო მკვრამ ვერაფერი შესაფერისი ვერა ნახა. შემდეგ გადმოაგვრია კარდა. აქ აღმოჩნდა «პიონერსკაია პრადას» რამდენიმე ძველი კომპლექტი — დუსია უმცროსი კლასების პიონერხელმძღვანელი იყო.

«ახლა რომ დუსკა შემოვიდეს, უნ, რამდენი მომხვდება იმისათვის, რომ იმის კარდაში ვიქექებო!» — გაუელვა ბიჭუნას და საჩქაროდ შეტენა გაზუთების დასტა უანვე. შემდეგ, ჩაფიქრებულმა, აბურქანული კეფა მოიქეცა: «კიდეც ხალ მივქებენო? პო! ჯერ კარდაზე არ მიქებნას!»

ბეტიამ ვიანა ციგურიანი ფესსცაპელი და აძერა სკამზე, აქედან კი კარდაზე. სარეცხას საბნის გამხარი ნაჭრების ქვეშ ილი დიდი ყვილით საქადავლ წარწერი: «რუქები».

ბიჭუნამ გახანა გულდასმით შეკრული ზონარი და გაუაციცებით დაიწყო დის ძველი რუქების ქექვა... დღეს ბეტის ბედი სწავლობს. მას ხელში უჭირავს სწორედ ისეთი რუქი, როგორსაც ეძებდა.

ყველაფერი, ყველაფერი აღუნიშნა — ზღვივით, ქალაქებიც, მდინარეებიც, ტყეებიც, ქარხნებიც! ჩემო დუსუნკა! რა ყოჩაღი გოგონაა!.. მოუღბა გული ბიჭუნას (ჩვეულებრივად ის ასე აღურსიანდა არასოდეს არ მიმართავდა დას).

ბეტია იჯდა კარდაზე და გულდასმით სწავლობდა რუქს. ბოლოს სინათლულადაც კი გახვდა.

«ნაწიურები რომ გაყვილებულა — ეს არაფერი! — დაიმშვიდა თავი. — ამ ადგილებს შეუწერი... ასე... და ასე», — ბიჭუნამ ორი თითით მაკრატელი გამოსხა.

— ასეთი რუქისათვის «მხუთაინის» მიღებაც კი შეიძლება, — მხიარულად ჩაიდუღუნა ბეტიამ.

«კარდაზე კი ისე გრძნობ თავს, როგორც კოშკზე. რა მსჯელობია ყველაფერის დანახვა შეიძლება!» — ბეტიამ გახვდა ფანჯარაში და დაინახა, რომ ბიჭები საციკურო მოედნიდან უკვე წასულყვენენ.

«ეს, რამდენი ვიჯახირი! — დაწყდა გული ბიჭს, — ამ დროში თვითონაც შევავსებდი რუქას და შეიძლება ამაზე უკეთესი იქნებოდა!»

იგი ჩამოძვრა კარადიდან, ციგურები შეინახა, ტანთ ჩაიცვა და ეშუბი გავიდა.

ვიღაც წითლბალტიონიანი პატარა ბიჭუნა ხის ბარით ყინულის ამოჭრას ცდილობდა.

— აი, სულელი! — დასცინა მას ბეტიამ და თვითონ წინ ყინულს პატარა ნაჭერი გაავლო. ბოლოს ნაჭერი მანქანის ბორბალს მიჯახა და დაიმხვრა. ბიჭუნამ მოიწყინა. «წავალ

ვალისთან, ვნახავ, როგორ აკეთებს რუქას», — გადაწყვიტა მან და გაეშარა ტრავიას გაქრებობასკენ... მალე ტრავიას გამოჩნდა.

ბოლო ვაგონი მხიარული სიმღერა მოისმოდა. ბეტია სწორედ ამ ვაგონში შევიდა. აქ ლამაზ ფორმის ტანსაცმელში ჩაცმული სახელოსნო სასწავლებლის მოსწავლეები ისხდნენ. მთელი ვაგონი მათ ეჭირათ. ზოგი მუხლებზე უკვდა ამხანაგს.

სიმღერა კი გამომწვევად ძღერდა:

აი, ამ ხელებს, ახალგაზრდა ხელებს.

ხალხი ოქროს ხელებს დაარქვებო...

ბეტის რატომაც მოუნდა თავის ხელების ნახვა, ასწია ერთი ხელი, ვითომ ტრავიას ბილეთის სანახავად, და დახვდა თავის პუქსაზე ხელისაგან. «არაუშავს, მეც გამოვიჩერ თავს!» — და გასასვლელისაკენ გასწია.

იგი მიუახლოვდა დიდ სახლს, რომელშიც მისი მეგობარი ცხოვრობდა, და უცბათ გაიგონა ნაცნობი ხმა:

— ბეტრო... ბეტრო...

ბიჭი მოზრუნდა. მისკენ ვალია ისეთი სისწრაფით მოჰქროდა, თითქოს ცხენზე ზისო; გულში ორი თეთრი პაკეტი ჩაებტებოდა. ასეთი ვახარებული ბეტის კარგა ხანია არ ენახა თავისი მეგობარი. ვალიამ ერთი გრძელი, ფქვილოფრქველი მილაკი ამოიღო და ბეტისა გააუღო.

— გასირვე... ჩურჩხელა ჰქვია. ვერც კი წარმოთქვამ, ისეთი უცნაური სახელი აქვს... მაგრამ რა გემრიელიაააა!..

ბეტიამ შეშავა ერთი ცალი და ბოლოს თქვა:

— არაუშავს, უნა შეიძლება. მოიტკივ ერთი, ა!

— გეუფოა ცივად მოუჭრა ვალიამ, მაგრამ მამინეც გამხიარულდა და უთხრა: — მე ძმა ჩამოვივიდა, ტიკავში ახალ ქალაქს აშენებს... ეს იმან გამგზავნა ტკბილეულის საყიდლად ჩაისათვის. ძალიან გარგი მმა მყავს, მაგრამ თვითონაც ტკბილეული უყვარს.

«საკვირვებია, — გაიფიქრა ბეტიამ, — დიდი ადამიანი და ტკბილეულის მოყვარული!»

— რუქის საქმე როგორ არის, გააკეთე?

— რუქა სრულ წასირვიშა. თვითონა გაკეთებული!

— მე კი ორი წელი მოვინდი იმის გაკეთებას.

ბეტიამ ვეღარ მოასწრო მყოლოდა მეგობარს, თუ როგორ გააკეთა რუქა, ვინაიდან უკვე კარებს მიხდამოძღუნენ.

— მერე მომიყვები, კარგი?

— აუცილებლად, შეპირდა ბეტიამ.

კარები ბიჭებს თვითონ თვედორე ივანეს-ქემ — ვალიას ძმამ გაუღო.

— დიდხანს მოგზაურობდი კამეჭობი სულ შეჭამე, არა? — ხუმრობით ამბობდა იგი, თან ბიჭუნებს თავისი ეშუბიკური თვალეზით თავალიერებდა, — ანა, ჩქარა გაიხადეთ, ჩაი მზად არის რამდენიმე წუთის შემდეგ სამივენი მაგიდასთან ისხდნენ და ტკბილეულის შექცევიდნენ.

— თვედორე ივანეს-ქემ, მოგვიყვით რას აკეთებთ იქ, მშენებლობაზე? — თხოვა ბეტიამ.

თვედორე ივანეს-ქემ ცოტა ხნით ჩაფიქრდა, ეტყობოდა რაღაცას იგონებდა და შემდეგ დაიწყო:

— მშენებლობას ძალიან ბევრი ხალხი სწირდება. ადამიანები ვლზობენ ვევერითოლა მანქანებს. თქვენც ეს ყველაფერი იცით, რასაკვირვებია. იქ საჭირონი არიან მუღბავები, დურგლებიც და სხვა პროფესიის მუშებიც. ასე ვიქვათ ყველაზე ჩვეულებრივი სპეციალობისა. აი, მაგალითად, მე ვეუშობ მღუბავად, შუშებს ვუღებავ ბინებს. ახლაც თვალებს დაებუებავ და

ჩვენი ახალი ქალაქის ნათელი, მზიარული სახლები წარმოიშობება ხოლმე. ირგვლივ კი, ჯერ კიდევ, საუკუნოებრივი ტიპის ხაზურბოს... კარგია აქ! — ოცნებაში შეუსული თვედორე ივანეს-ძე ვალას დაეშვავება.

ვალა წამოხტა და მაგიდიდან დახვული რუქა აიღო, შემდეგ დასწია ცარიელი ტიქები და მძას წინ გაუშალა იგი.

— ახა, სად დგანან შენი სახლები, აქ? — ვალიამ თითი დაადო რუქას.

თვედორე ივანეს-ძემ ფანქარი ამოიღო და რუქაზე პატარა წრე შემოსაზახა.

— დაახლოებით, აი აქ. უცხაბო პეტრეას გააქვრკოლა. მას მოაგონდა თავისი რუქა, რომელზედაც არც ერთი ახალი ქალაქი არ იყო აღნიშნული! დუსიამ ის ხომ რამდენიმე წლის წინათ შეაგისო, როდესაც ამ ქალაქის ხსენებაც არ იყო... და რამდენი ახალი, ლამაზი ქალაქი წამოიზარდა! ჩვენს ქუჩაწაწაში მას შემდეგ! და მდინარეებიც, ტყეებიც გარდაიქმნენ, ისეთები აღარ არიან... მეც თავითა გაგაკეთე რაღა რუქა!

«კიდევ კარგი, რომ ვალიასთვის არაფერი მიიტქამს, თორემ ისეთ რამეებს ეტყუოდა თვედორე ივანეს-ძეს, სირცხვილით დაეწივებოდა!» აქ პეტია გაბრაზდა კიდევ თავის მეგობარზე.

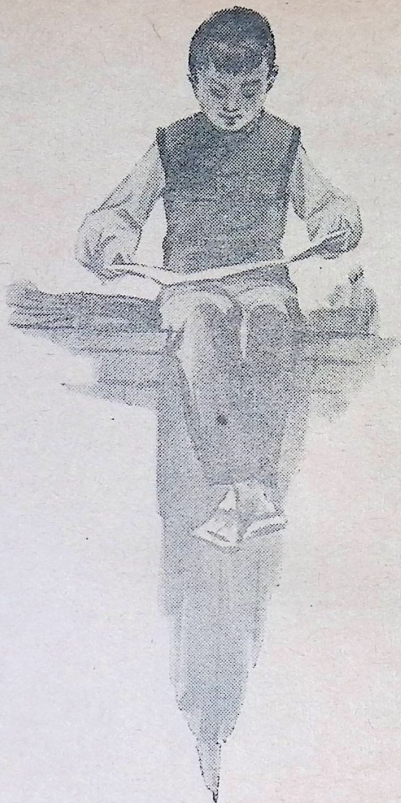
ვალა კი რაღაც შეკითხვებს აძლევდა თავის მძას და ორიენი ჩაკვირტიბდნენ რუქას. პეტია ჩუმად ადგა თავის სკამიდან და გასასვლელისაკენ გაემართა.

— სად მიდიხარ? — გაუკვირდა ვალიას.

— რაღაც ცუდად ვარ, — თქვა პეტამ და ისეთი სახე მიიღო, თითქოს მართლა ავად ყუოლიყო, შემდეგ დაუმატა: — შენ ზედმეტი კონტურული რუქა ხომ არა გაქვს?

— მოიცა, მოიცა, შენ აკი თქვი რუქა მზად მაქვსო?

პეტამ პასუხის ნაცვლად ამოიხრჩა, ხელი ჩაიქნია და გაბრუნდა. ვალიამ ამოიღო მაგიდის უჯრიდან რუქა და მეგობარს მისცა.

დიდხანს ეხვეწენ პეტრეას დარჩენილიყო, მაგრამ — ამაოდ; დერეფანში სწრაფად ჩაიკვა პალტო, ქული ჩამოიგება და აღარ გააგრძელა ჩვეულებისამებრ ვალიასთან გამოთხოვება. ვალიას გაუკვირდა კიდევ.

— რა მოგივლია, პეტრეა? შეიტძლება მოხდა რამე? მითხარი, დაგხმარები, — ჩურჩულებდა ვალია, თუმცა დერეფანში მათ მეტი არაყინი იყო. — შენ, ალბათ, გეწყინა, რომ მე მძას მარტო ველაპარაკებოდი, არა?

— არა, არა, არაფერია. ვერა ვარ კარგად, — იცრუა ისევ ბიჭუნამ. შემდეგ სულ დაავიწყდა, რომ ავადმყოფს სირბილი არ შეეძვრის და კიბეებზე შურდულივით დაეშვა.

შინ დაბრუნებული პეტია გვიანობამდე იჯდა თავის წაგდასთან და ახალ რუქას ავსებდა.

დღეა უკვე დაწოლილიყო და ლოგინიდან ტუქსაღად ზაგმეს:

— მთელი დღე უაზროდ დარბიხარ, იმის მაგივრად, რომ დაჯდე და საშინაო დავალებები შეასრულო!

— მე უკვე ვამთავრებ, სულ ცოტა დამრჩა... ეს უკანასკნელად, დედიკო, შემდეგში აღარ მომივა. სიტყვას გაძლევ... — ამბობდა დარცხვენილი პეტია.

პეტამ ლამფს გაზეთი ჩამოაფარა, რათა დედა არ შეეწუხებია შუქს, და მუშაობა განაგრძო. ბევრმა ტრამეიმი ჩაჯირი ალა პეტრეას სახლთან, ის კი ისევ იჯდა. მუშაობა რომ დამთავრა, ფანჯარასთან მივიდა და ჩაფიქრდა.

რატომღაც ის ისმედრა მოაგონდა, რომელსაც ტრამეიმი სახელოსნო სასწავლებლის მოსწავლეები მიუერთდნენ:

«აი ამ ხელებს, ახალგაზრდა ხელებს!».

ქუჩაში ბნელოდა. მოსახვედრი ტრამეიმი გამოჩნდა, მავთულზე გაიოღვა, თითქოს ოცნებაში წასულ პეტრეას თვალი ჩაუკარაო და წინ ჩაუგრიოდა.

თარგმნა ზ. ოზოცაძემ

ქ. გომიასვილი

ნახ. გ. თოთიშაძისა

გიგლას სიზმარი

პიესა — ზღაპარი 4 მომ. და 8 სურ.

მოქმედნი:

1. გიგლა 2. ბებია 3. თევზის ბაბუა 4. ყურცქვიტა 5. მამალი 6. დავით 7. ჭობი 8. სოლომონი — ცალთვალა მებატონე
9. გიგა — ამის შვილი 10. ტუტუნი 11. ბუტუნი — სოლომონის კაცები 12. გუშაგი

მოქმედება პირველი

სურათი პირველი

ზამთარია. ღამეა. ფანჯრიდან მოჩანს თოვა. საახალწლოდ მორთულ ოთახში გიგლა წევს, ბებია ზღაპარს უყვება. იქვე სათამაშოებით მორთული და ბატარა ფერადი ელნათურებით გაჩაღებული ნაძვის ხე დგას.

ბიბლი — მერე, მერე ბებია?

ბები — გაბრაზდა ბატონი, ამ პატარამ ჭკუით როგორ უნდა მავლობოს, და უთხრა: — ეი, შენ, ქონდრის კაცო, სამ კითხვას მოგცემ და თუ ვერ მიპასუხებ, შენ და შენს მეგობარ დავებს აი, ამ სახარხოველსაზე ჩამოკიდებო.

ბიბლი — მერე, ცეროდენას არ შეეშინდა?

ბები — არა! გამბედავი და მოხერხებულნი იყო. ვახაჰირში კი არ უნდა დაიბნე, უნდა მოიხაზრო რამე.

ბიბლი — მერე, რა კითხვები მისცა იმ ავმა ბატონმა? რა ერქვა, ბებო? დამავიწყდა...

ბები — მებატონეს? სოლომონი. შოდა, სოლომონმა ჭიოთხა: — აბა, მიპასუხე: რომელ წყალში არ ცხოვრობს თევზი, რომელ ცეცხლს არა აქვს კვამლი და რომელ ხეს არ ეწრდება ტოტებით. ცეროდენა ჩაფიქრდა. დიდხანს იდგა განჩრებული.

ბიბლი — ვერ უპასუხა?

ბები — დამაცადე, შვილო. ჰა, რაღას დგებარ, მადე, თორემ გჯალათიც მწად არისო, — დაიდრიალა სოლომონმა. ცეროდენამ თავი მაღლა ასწია და ამჯაად მიუგო: ციციანთელას ცეცხლს არა აქვს კვამლი, წყაროს წყალში არ ცხოვრობს თევზი და დამაღ

ხეს არ ეწრდება ტოტებით. იწყინა მემამულემ. აღარ იცოდა რა ექნა. იმ ბატონს ერთი თავჯარიანი მშისმარა ბიჭი ჰყავდა, სახელად გიგა ერქვა. სოლომონი შეიღვს მიუბრუნდა: ხედავ, რეგვენო? შენ კი არა გავაგ, უტვინისა და ყუყუნის... გონიერი ბიჭი ჩანსო!

ბიბლი — მერე?

ბები — მერე ისა, რომ... ახლა დაიძინე, შემოგვევოს ბებია, დანარჩენს ხვალ გაამბობ.

ბიბლი — ახლა მიამბე რა, ჩემო ბებიო.

ბები — ახლა გვიანაა, დაიძინე.

ბიბლი — ბებო, როგორი ხარ, ჯერ რა დამაძინებს, შენ ხომ მითხარი: საცაა ახალი წელი მოგვიკაცუნებს კარგო. შეხედე, თორმეტს წუთები აკლია. უკვე თორმეტი სდება, აი, დაჰკრა კიდევ ერთი, სამი, ოთხი, (ჩუმად განაგრძობს თელას თორმეტამდე).

ბები — მშვიდობის ახალი წელი გავგიფინოს, ბარაკა და სიკეთე ჩვენს ხალხს, ჩვენს ქვეყანას. გაიზარდე, შვილო, იყავი ჯანმრთელი, გამბედავი და მოხერხებული. ახე ტკილილად დამიბერდი. (გოზინაყს ჩაუდგებს პირში და აკოცებს).

ბიბლი — (ქანს) უი, რა გემრიელია!

ბები — ახლა კი დაიძინე. (სინათლეს აქრობს, რჩება განათებული ნაძვის ხე) დამე მშვიდობისა (გადის).

ბიბლი — (ფანჯარაში იყურება საწოლიდან) რა კარგად თოვს, შენი გულსა! ხვალ ვეებერთელა თოვლის კაცი უნდა გავაკეთო. რა ადგილას შეწყვიტა ბებო? ზღაპარი. სოლომონი... გიგა... (უიქრობს) რა კარგია ზღაპარი... ოჰ, ერთი, ნეტავი მეც... (მღერის).

“სამთრის მოხვლა გულს უხარებხს
ნუკრის, ღლის, გურამს, ქეთოს,
მართლა, კარგ დროს მომავლნიდა
ცოცა უნდა შევაკეთო...”

(გიგლას ღლინში ჩაძინება. მუსიკის ხმაზე ნადვის ხიდან
ჩამოვარდება თოვლის ბაბუა, დათვი, კურდღელი და მამალი.
ისინი აღმანიანება იქცევიან, ხელს ჩაჭიდებენ ერთმანეთს,
ნადვის ხეს გარშემო უვლიან და მდგრიან).

შველი — ნადვის ხეო, ნადვის ხეო, ხილაშაით ქებულო

შენ გიმდგრით, შენ შეგხარით ტყიდან მოზრძანებულო...

(ცეკვავენ საითთადაც, შემდეგ ყველანი ერთად გარს უფ-
ლიან ნადვის ხეს და იმეორებენ სიმღერას).

თ.ო.მ.ლ.ი.ს. ბ.ბ.ბ.შ. — აი, ეს არის გიგლა ბიჭი, რომელ-
მაც კარგი სწავლით თავი ისახელა.

შ.შ.რ.ც.მ.ბ.ი.ტ. — ვაშა, გიგლა! ვაშა, გიგლა! (ხტუნავს).

თ.ო.მ.ლ.ი.ს. ბ.ბ.ბ.შ. — ჩუხუბ, არ გააღვიძო...

მ.ბ.მ.ა.ლ.ი. — ყყუ... ყოჩაღ... ყყუ... ყოჩაღ!

დ.ა.თ.მ.ი. — მართლაც რომ კარგი ბიჭი ყოფილა. მამეცი
შენი ხელი. (თათს დაკრავს გიგლას ხელზე).

თ.ო.მ.ლ.ი.ს. ბ.ბ.ბ.შ. — რას შერბობ, შე მართლა დათვო,
რად გააღვიძე.

ბ.ი.გ.ლ. — შა... ვინა ხართ?

თ.ო.მ.ლ.ი.ს. ბ.ბ.ბ.შ. — ეს ყურცქვიტაა, მარდი და გან-
თქმული მოცეკვავე.

ბ.ი.გ.ლ. — რა კარგია! (ყურცქვიტა თავს უკრავს).

თ.ო.მ.ლ.ი.ს. ბ.ბ.ბ.შ. — ეს ოქროსბილიოვანი და მაღალ-
დეგებიანი ცნობილი მომღერალი მამლაყინწა გას-
ლავო. (მამალი მიესალმება გიგლას).

ბ.ი.გ.ლ. — რა შევენიერე მამალა!

თ.ო.მ.ლ.ი.ს. ბ.ბ.ბ.შ. — ეს სახელგანთქმული მოჭიდავე და-
თუნიაა. (დათვი თავს უკრავს გიგლას).

ბ.ი.გ.ლ. — უშ, რა ღიღია...

თ.ო.მ.ლ.ი.ს. ბ.ბ.ბ.შ. — მე კი თოვლის ბაბუა გასლავარ.
თქვენი მეგობარი და კეთილის მსურველი.

ბ.ი.გ.ლ. — თქვენი ჭირიმეთ... ნატვრა ამისრულდა... მერე,
რისთვის მოხვედით ჩემთან?

თ.ო.მ.ლ.ი.ს. ბ.ბ.ბ.შ. — იმისათვის, რომ შენ, როგორც
ბევრი მოსწავლეს, დედ-მამის და უფროსების გამ-
გონებს და პატივისმცემებს, გაჯიღლოვებ მოგზაუ-
რობით.

ბ.ი.გ.ლ. — მართლა?

თ.ო.მ.ლ.ი.ს. ბ.ბ.ბ.შ. — ჩვენ ვიმოგზაურებთ სოფლიდან

სოფლამდე, ტყიდან ტყემდე, მთიდან მთამდე, ბევი
სანტერებო რამეს ენახავო; ხომ წამოხვალ?

ბ.ი.გ.ლ. — წამოვალ, მაგრამ გერ ბებუას ვიხვო! ვაშაშაშაშა.
თ.ო.მ.ლ.ი.ს. ბ.ბ.ბ.შ. — კარგი ბიჭი ხარ. ჩვენ უკვე ვიყა-
ვით ბებუასთან, იგი თანახმაა.

ბ.ი.გ.ლ. — მართლა? რა კარგია!

თ.ო.მ.ლ.ი.ს. ბ.ბ.ბ.შ. — ახა, ჩაიცვი...

ბ.ი.გ.ლ. — ახლავე. (იცეკვია).

თ.ო.მ.ლ.ი.ს. ბ.ბ.ბ.შ. — სწრაფი ჩაცმა გცოდნია, აგრე უნ-
და. ვინც წანთია, ჩვენ მას მოგზაურობაში ვერ წა-
ციყვანო, — დროს დაგვაკარგვინებს, დრო კი შუამდ
ძვირფასია. მშალა ხარ?

ბ.ი.გ.ლ. — შო, ბაბუა...

თ.ო.მ.ლ.ი.ს. ბ.ბ.ბ.შ. — მამ, წავიდე.

ბ.ი.გ.ლ. — მშვიდობით, საყვარლო ბებუა, კარგად იყავი.
მე მალე დაგბრუნდება. (დათვი მხარბზე შეისკვამს
გიგლას და მიჰყავს. ყველანი მას უმდგრიან).

შ.შ.რ.ც.მ.ბ.ი.ტ. —

ბევრთის და გულადის ვიყვარს ხშირი სტუმრობა,
შეხეთ, როგორ ახარებს გიგლას მოგზაურობა. (მღიან).

სწრბთი მმორა

ტყის პირი. ზამთარია. შემოდის თოვლის ბაბუა, დათვი,
კურდღელი და მამალი.

თ.ო.მ.ლ.ი.ს. ბ.ბ.ბ.შ. — ყური დამიგდეთ. ჩვენ მას ბევი
რამეში გამოვცდით. თუ გაუჭირდა, ყველანი მას-
თან გავჩნდებით. რატომ ჩამორჩა?

შ.შ.რ.ც.მ.ბ.ი.ტ. — ზღმარტლენ აცოცდა, უნდა ვჭამოთ.
აგრე, მოდის კედვე.

ბ.ი.გ.ლ. — რა გემრიელი ყოფილა ზამთარში ხეზე შემოა-
ჩენილი ზღმარტლი. მიირთვით (აწვდის ყველას).

თ.ო.მ.ლ.ი.ს. ბ.ბ.ბ.შ. — მოგშიგდა?

ბ.ი.გ.ლ. — უნდა გამოიტყდეთ, ძალიან მომშიგდა.

მ.ბ.მ.ა.ლ.ი. — ხომ არ დლიაღ?

ბ.ი.გ.ლ. — არა, რას ამბობ!

თ.ო.მ.ლ.ი.ს. ბ.ბ.ბ.შ. — ყური დამიგდე, ყმაწვილო კაცო.
აი, იმ მთას ხომ ხედავ?

ბ.ი.გ.ლ. — დიას.

თ.ო.მ.ლ.ი.ს. ბ.ბ.ბ.შ. — ციო, რისთვის წამოვიყვანე სახლი-
დან?

ბ.ი.გ.ლ. — ვიცი, უნდა ვიმოგზაუროთ

თ.ო.მ.ლ.ი.ს. ბ.ბ.ბ.შ. — სწორია, მაგრამ ყველა მოგზაურო-
ბას თავისი მიზანი აქვს, აი, იმ მთის ძირას, გა-
მოქებაულში ცხოვრობს მისხსნე ბატონი თავისი
ამალით. ის დაუნდობელია, სოფლად პატიოსან მშრო-
მელ აღმანიანებს მოხვეწებს არ აძლევს. თავს ესხ-
მის და აწიოკებს. სამ კითხვას, ან სამ დავალებას
აძლევს, ვინც ჩუხუბ მასთან მიადწევს. თუ უპასუ-
ხა — არაფერს დაუშავებს, აიყრება იმ სადღამოდან
და იმ არემარეს გავცდებო, მაგრამ თუ ვერ უპასუ-
ხა, მაშინ ყინულის კოშკში შევავდებ და სულს
ტანჯავა-ვაგებთ ამოხდის. თურქ ყველას სხვადასხვა
კითხვებს აძლევს. ასე სტანჯავს ის ბატონი ხალხს.
გაზედავ ექ წახვალს? (გიგლა ჩაუტირდება).

მ.ბ.მ.ა.ლ.ი. — საშიში კაცია.

შ.შ.რ.ც.მ.ბ.ი.ტ. — ღიღი ხიფათი მოველის.

დ.ა.თ.მ.ი. — თუ შენი თავის იმედი არა გაქვს, ნაბიჯიც არ
გადაღვა.

ბ.ი.გ.ლ. — არა, არ მეშინია. წავალ.

თ. მ. მ. ლ. ის ბ ბ ბ შ უ ბ — ყოჩაღი ბიჭი ხარ, მაგრამ უნდა
გახსოვდეს, რომ იქ ხერხია საჭირო. ყოველი საქმის
წინ დაიჭირო, ასწონ-დასწონე და ისე მოიქეცი.
ბ. ბ. ბ. ლ. — კარგი, ბაბუა.
თ. მ. მ. ლ. ის ბ ბ ბ შ უ ბ — აი, ტყეში, პატარა თოვლის კაცი
რომ მოიჩინს, ხომ ხედავ?

ბ. ბ. ბ. ლ. — გზედავ.
მ. ბ. მ. ლ. ი — ჰოდა, ჩვენ იქ ვცხოვრობთ.
ყ. შ. რ. ც. მ. გ. ბ. ტ. ბ. — თუ რამე დაგპირდეს...
დ. ბ. თ. მ. ი — ნუ მოგვერიდები...
ბ. ბ. ბ. ლ. — გმადლობო, კეთილო მეგობრებო.
თ. მ. მ. ლ. ის ბ ბ ბ შ უ ბ — აი, ეს ჩანთა გამოიაროთ, თუ რა-
მე გაგიპირდეს, შიგ ჩაიხედე და დაგეხმარება. ყო-
ჩაღად იყავი, ყმაწვილო კაცო.

ბ. ბ. ბ. ლ. — ნახვამდის ბაბუა (კონცის).
მ. ბ. მ. ლ. ი — თუ რამეში გამოვადგები, თავს არ დავწოვავ
შენთვის, იმიტომ, რომ გაყვარის ქათმების მოვლა.
ბ. ბ. ბ. ლ. — გმადლობო, მამალო.
მ. ბ. მ. ლ. ი — თუ ოდესმე ჩემი ხიმღერა დაგპირდეს დამიძახე:
მამალო, მამალო, გაპირევის წამალო,
უნდა გადამარჩინო და არ ხადე დამამალო.
და მამინე შენთან გაგჩინდება.

ბ. ბ. ბ. ლ. — გმადლობო, ჩემო ოქროსბიბილივანო მეგობარო.
ყ. შ. რ. ც. მ. გ. ბ. ტ. ბ. — თუ რამეში გამოვადგები, შენთვის თავს
არ დავწოვავ; კეთილი ბიჭი ხარ. მისარია, რომ
ნორჩ ნატურალისტთა კუთხეში ყურცქვიტებსა და
ბაჭყებს მწრუნელობით ეპყრობი. თუ ჩემი ცეკვა
დაგპირდეს—დამიძახე:
ბე, ყურცქვიტა ნაცარა, მარალო, ფუხებუცანცალო,
დამეხმარე ქმობილო, ცეკვა-ბტუფეთი ცნობილო.
და მამინე შენთან გაგჩინდება.

ბ. ბ. ბ. ლ. — გმადლობო, ჩემო ყურცქვიტა მეგობარო.
დ. ბ. თ. მ. ი — თუ რამეში გამოვადგები, შენთვის თავს არ
დავწოვავ, კეთილი ბიჭი ხარ. მახსოვს, ზოოპარკში,
ბიჭუნები მამბარაზებდნენ, შენ ისინი შეარცხვინე,
მე კი ვაშლი გადმომიხედე. თუ ჩემი ღონე დაგპირ-
დეს—დამიძახე:
დათო, თავლიძეიძაბა, დამეხმარე ძამია,
თორემ ჩემი სიცოცხლე მხოლოდ ერთი წამია.
და მამინე შენთან გაგჩინდება.

ბ. ბ. ბ. ლ. — გმადლობო, ჩემო დათუნო.
თ. მ. მ. ლ. ის ბ ბ ბ შ უ ბ — ყოჩაღად იყავი. (გადის).
ყ. ვ. ე. ლ. — ნახვამდის, ნახვამდის (გადიან).
ბ. ბ. ბ. ლ. — ნახვამდის, ჩემო კეთილო მეგობრებო. (პაუზა)
წავიდნენ... (სის ძირას ჩამოუვდება) ერთიბა, ფეხ-
საცმელს როგორ დაუღია პირი. ამით როგორ უნდა
ვიარო. მოდი, ჩანთაში ჩავიხედავ. (ჩანთას ხსნის)
ბიჭის სადგისი, ნემსი და ძაფი... ფეხსაცმელი უნდა
დავიკეთო. (იხდის ფეხსაცმელს, კერავს და თან
ღოინებს).

ყოველი ფეხის ნაბიჯზე ცოდნა კაცს მეტად არგია,
ყველაფერი უნდა იცნობდე, ყველა ხელთა კარგია.
იხედ ასე! ახლა კი გავუდგები გზას. მაგრამ ღამდება-
დამით როგორ უნდა ვიარო? მოდი, ბაბუსთან წავალ ქოხში,
ღამეს გავათე, დღით კი გავუდგები გზას. არა, უხერხუ-
ლია. ბაბუს რომ ავრე სდომოდ, ხომ თან წამიყვანდა. ხეზე
ავალ და როგორც იქნება ამადამდეღ ღამეს იქ გავატარებ.
(ხეზე ასვლას აპირებს. სიდან თვალუბანთებული ჭოტი ჩამოს-
ტახებს).
მ. ბ. ბ. ლ. — ნურას უკაცრავად, აქ ჩემი ბინა გახლავს.

ბ. ბ. ბ. ლ. — გამარჯობა, ჭოტი. ვერ უყურებთ როგორ რიხი-
ანად ლაპარაკობს. მერე და ვინ გახსლდება!
მ. ბ. ბ. ლ. — ჰოდა, ასე... მე ყველაფერი მოვიხიენე. გირჩენია
უკან დაბრუნდე, თორემ იქით წასული ბევრი მი-
ნახავი, დაბრუნებულთ კი—პარავინ.

ბ. ბ. ბ. ლ. — ფიქრი ნუ გაქვს, შენ მაგაზე ნუ სწუხარ.
მ. ბ. ბ. ლ. — დამიჯერე, თორემ შემდეგ გვიანდა იქნება.
ბ. ბ. ბ. ლ. — რა გინდა, ჭოტი, რას ჩამაცვიდე, არ ამოვდევარ
შენს ბინაზე, ხომ ხედავ!
მ. ბ. ბ. ლ. — არც იქ წახვიდე, სადაც აპირებ წახვლას.
ბ. ბ. ბ. ლ. — ვითომ და რატომ?!
მ. ბ. ბ. ლ. — დიდ ბატონს სძინავს და თუ გაიგოს, რომ მის საბ-
რძანებელში უცხოში ფეხი შედგა, ცუდად წავა
შენი საქმი.

ბ. ბ. ბ. ლ. — ვინ დიდ ბატონს?
მ. ბ. ბ. ლ. — ბატონთა-ბატონს, დიდ სოლომონს. მე მისი ერთგუ-
ლი გუშავი ვარ და ახლავე ვაცნობებ.
ბ. ბ. ბ. ლ. — აი, თორემ რაში ყოფილა საქმი წადი და მოახსენე.
მ. ბ. ბ. ლ. — რაკი არ იზლი შენი ნება იყოს, მაგრამ გამოიგონე,
მარჯუნე ხე რომ დგას იქ დადექი, იქიდან მელა-
პარაკე, თორემ კარად ვერა გხედავ, მინდა
რჩევა-დარიგება მოგვი.

ბ. ბ. ბ. ლ. — აი, იმ ხესთან?
მ. ბ. ბ. ლ. — ჰო! (გვიღო მიდის ხესთან, დათოვლილი მიდამო
უეცრად ჩაიწვეს და გვიღო ორმოში ჩავარდება).

ბ. ბ. ბ. ლ. — ვაიმე, უფსკრულია.
მ. ბ. ბ. ლ. — აჰა! (ხარხარებს) გაუბი თუ არა მახეში, შე არა-
მწადავ! ახლავე ჩვენს კაცებს ვაცნობებ. ჩემი დი-
დი ბატონი ერთგულებისათვის უხვად დამაჯილდო-
ებს, შენ კი ყინულის კოხში სიყვდილი არ აგცდებ-
ბა. ხა, ხა, ხა! (გაფრინდება).

ფ ა რ დ ა

მ. ბ. ბ. ლ. მ. ბ. ბ. ლ.

ს. შ. რ. ა. თ. ი. მ. მ. ს. ა. მ. მ.

იგივე დეკორაცია. გეჯას ფერღობზე დაუყენებია ტუჟკრი
და ბუჟკრი, ხან ერთს ცხვრის თოვლის გუნდას, ხან—მეორეს.
ტუჟკრის თვა-პირი აქვს შესვეული. ხოლო ბუჟკრის—ხელი.

მ. ბ. ბ. ლ. — გასწორდი, ტუჟკრი, გასწორდი. აბა, ცხვრის თუ
გაგარტყამ (უმიზნებს).

ტ. შ. რ. ა. თ. ი. მ. მ. ს. ა. მ. მ. — მოვეცდი, მეტი აღარ წამიძლია. წამთარში
თოვლის გუნდი, საფხულში ქვა... (მთარტყა) ვაიმე...
მ. ბ. ბ. ლ. — (ხარხარებს) ოლოლო-ოლოლოლო.

ბ უ ქ უ ჩ ი — ვაი ჩემი ცოლდა. ახლა ჩემი რიგია. რას გვერჩი, გენაცვალე. ხელო აღარ მარგა და ფეხი.
ბ ე ჯ ა — ხმა სულღლები... მამ, როგორ ვისწავლო ნიშანში სრულა!

ბ უ ქ უ ჩ ი — ხანოშენს დაფეხე, შენ ხარ ჩემი ბატონი.
ბ ე ჯ ა — არ მინდა. გაჩერებულს ყველა გაარტყამს, მამამ ხომ მითხრა: ჩემო ყუქუქო შეილო, თუ ვინდა რომ კარგი სრულა ისწავლო, ნიშანი უნდა მოძრაობდე!

ბ უ ქ უ ჩ ი — ბუკუჩი...
ბ უ ქ უ ჩ ი — რა იყო ტუკუჩი.
ბ უ ქ უ ჩ ი — გააძირე ტყინი, რა ვნახოთ ისეთი, რომ მოძრაობდეს.

ბ უ ქ უ ჩ ი — ბატონიშვილო, რას გვერჩი, გენაცვალე... ხბოს ესროლე, ქათამს ესროლე, ინდაურს...

ბ ე ჯ ა — გაჩემდი, შე მართლა ინდაური. მამაჩემის ქონებას ასე უფრთხილდებოთ ხომ? ქათამს ვინ არ მოკლავს, მე კაცის კვლა უნდა ვისწავლო.

ბ უ ქ უ ჩ ი — ა, ბატონო, გავჩერდები და უძრავ ნიშანს მაინც ესვრი?

ბ ე ჯ ა — ნუ გაჩერდები. იმობრავე. კიდევ, თავი აქნიე.

ბ უ ქ უ ჩ ი — ვაი ჩემი ცოლდა! უძრავი ნიშანიც ჩვენა ვართ და მოძრავიც.

ბ ე ჯ ა — იმობრავე-მეთქი, ამა (გსერის) აი, ეგ კარგი იყო ოლოლო-თოლოლო, ოლოლო-თოლოლო...

ბ უ ქ უ ჩ ი — რას გვერჩი, გენაცვალე? ცოტა მაინც დაგვახეენე! უღლის ხარს დაახვენებენ...

ბ ე ჯ ა — მართლა, ეგ კარგი მომავლი. სწორედ საუღლე ხარებად მინდებხარო. ურემში უნდა შეგაბათ.

ბ უ ქ უ ჩ ი დ ა ბ უ ქ უ ჩ ი — ა!

ბ ე ჯ ა — ავდებო გრძელ სახრებს, ჩამოვდებოთ კოფოზე და გიყვარდით: ოპო, ბუკუჩი! ხი-მო, ტუკუჩი! საით გასწი, შე სამუდგე. გიყვარდეს! ბუკუჩის სახეში სახერ თსლაში (ურტყაშს) ტუკუჩის ბეჭებში — თრას

ბ უ ქ უ ჩ ი — რა უცნაურ რაღაცეებს ხომანებ, ასე მკაცრად მამაშენიც კი არ ეპყრობა ვლესებს.

ბ უ ქ უ ჩ ი — ბარემ კევრში შეგვაბი და ის იქნება.

ბ უ ქ უ ჩ ი — ან მამას წაპყევი სანადიროდ, ტყის ქათამზე..

ბ ე ჯ ა — ჩუმად, შე მართლა ტყის ქათამო, მე კარგად ვიცი, როგორც უნდა ვინადირო. მოკლე ხანში თოფით უნდა დავიწყო თქვენზე ვარჯიშობა.

ბ უ ქ უ ჩ ი — რაო?

ბ უ ქ უ ჩ ი — რა ბრძანეთ?

ბ ე ჯ ა — რაც გაიგონეთ, არა, ნუ გემინიათ, მე კეთილი ბიჭი ვარ. დათვის საფანტს კი არ დავხარჯავ.

ბ უ ქ უ ჩ ი დ ა ბ უ ქ უ ჩ ი — ანა?

ბ ე ჯ ა — არც მგლისას, არც გარეუფლი ღორისას... მოიცაო! თოფს მართლო გავტეხე.

ბ უ ქ უ ჩ ი — ვაი შენს ტუკუჩის...

ბ უ ქ უ ჩ ი () — ვაი შენს ბუკუჩის... რას გვერჩი, გენაცვალე, გინდა დავგამარილო? ოლონდ თავი დაგვანებე და მამაშენს რომ ორმოში ოქრო აქვს შენახული, ისას გაჩვენებო.

ბ ე ჯ ა — ოქრო?

ბ უ ქ უ ჩ ი — მო, რაც საწყალ ხალხს წაგლიჯა, სულ იქა აქვს შენახული.

ბ ე ჯ ა — ხად, იქ?

ბ უ ქ უ ჩ ი — ჩუბად, არავინ გაიგოს. მაგის თქმა არც ისე ადვილია, შენ ხარ ჩემი ბატონი.

ბ ე ჯ ა — როდის მიჩვენებ?

ბ უ ქ უ ჩ ი — ოლონდ თავი დაგვანებე და სამ დღეში წაგვივანო.

ბ ე ჯ ა — მითხარო, ხად არის...

ბ უ ქ უ ჩ ი — ცხრაწყაროს შთას რომ ეძახიან, ხომ იცი?

ბ ე ჯ ა — როგორ არა.

ბ უ ქ უ ჩ ი — იქ ერთი დიდი კლდეა, კლდის ძირში ვეებერთელა ოლონი ავღია, სწორედ იმ ოლოდეკეა, შენ ხარ ჩემი ბატონი.

ბ ე ჯ ა — რა კარგია, რა კარგია! სამ დღეში წავალთ, ხომ?

ბ უ ქ უ ჩ ი — კი ბატონო.

ბ ე ჯ ა — ოლოლო-თოლოლო! ოლოლო-თოლოლო! მე კეთილი ბიჭი ვარ... მამ ახლა ორთავეს გათავისუფლებთ. თქვენ წადით, მე კი ცოტა ამ ფერდობზე ვისრიალებ. მაღლ მოვალ აბა, გიყვარდეს, გეჯა. ოლოლო-თოლოლო! ოლოლო-თოლოლო! (გაღის).

ბ უ ქ უ ჩ ი — შენ ავაშენა ღმერთმა, ძლივს არ მოვიშორებ ეს გადარეული?

ბ უ ქ უ ჩ ი — რა სულელია, მაგ მართლაც ყუქუქი ადვილი ჭიონია იმ კლდის გადაგორება... რას გვერჩის, გენაცვალე. (მიღიან).

ბ ი ბ ლ ა — (ხმა ორმოდან)
დათო, თაფლიქამია, დამეხმარე ძამია, თორემ ჩემი სიცოცხლე მხოლოდ ერთი წამია...
(უცერად დათვი იქვე განრდებდა).

დ ა მ ე ი — რა გაეპირებო, ჩემო კეთილო?

ბ ი ბ ლ ა — ჩემო დათუნი, ბატონის ერთგულმა გუშეგმა ჭობმა მომატყუა, შენს დასაქურ ხაფანგში ჩამაგლო. მიშველე, მეგობარო.

დ ა მ ე ი — (ორმოში ჩაეშვება) ფეხზე მომეკიდე.

ბ ი ბ ლ ა — გმადლობო, ჩემო მეგობარო, ახლა კი წადი.

დ ა მ ე ი — წავალ. ფრთხილად იყავი.

ბ ი ბ ლ ა — შენთან დიდი საქმე მაქვს, მხოლოდ ახლა არა მცალია.

დ ა მ ე ი — ნახვამდის (გაქრება).

ბ ი ბ ლ ა — ის სულელი მალე აქ მოვა, უსათუოდ უნდა მოვიშროო თავიდან, თორემ ხელს შემოშლის. ჩუ, აქით მოსრიალებს. (ნახევრად ორმოში ჩაეშვება).

ბ ე ჯ ა — (ცივით მისრიალებს და მომიღერის)
მიყვარს თოვლი, მიყვარს გუნდა, ცივობაც ასე უნდა...
კოტრიალი, გორიალი, გადაბრუნდა-გადამობრუნდა...
გუნდა, ბუნდა, ძუნდა, ბუნდა...

(ორმოსთან ჩამოცურდება) ბიჭოს!

ბ ი ბ ლ ა — გამარჯობა, კეთილო ბიჭუნა.

ბ ე ჯ ა — მერე?

ბ ი ბ ლ ა — გამარჯობა-მეთქი...

ბ ე ჯ ა — გავიგონე, ყრუ კი არა ვარ. წამოროზე: აქ ვინ შემოგაშვავ, თუ მამამ გაიგო, ყინულის ოკუპი არ ავცდება. რას მითრეულხარ!

ბ ი ბ ლ ა — მოვარდ, რომ სიმაართე გიხსნარ. ყველაფერი გავგონე, ოქროთი სახეს ორმო იქ კი არ არის, შორს, ცხრაწყაროსთან.

ბ ე ჯ ა — მამე!

ბ ი ბ ლ ა — აი, აქ. იმათ მოგატყუებს, გზა-კვალი აგბინის.

ვიყო მეგობრებო, ნახევარი შენ, ნახევარი მე.
ბ ე ჯ ა — ოლოლო... მე კეთილი ბიჭი ვარ! არავითარი ნახევარი, ეს ორმო მთლიანად ჩემია...

ბ ი ბ ლ ა — ნუ ცხარობ, შენი იყო! ახლა ამ ორმოში იყავი, ოქროს ვიდებდი. არა გვერა? აი... (ჩანთაზე უჩვენებს).

ბ ე ჯ ა — მამ რაღად ამოხვედი ზეფით.

ბ ი ბ ლ ა — შენი ხმა გავიგონე. შემეცოდე, რომ გატყუებდნენ. ვოფიტრე გავუყოფ-მეთქი, თანაც იმიტომ ამოვიდი, რომ ოქროს ელვარებამ თავლები მომპოვა. ტომარა ხომ არა გაქვს, რომ თავზე ჩამოვიცვა?

ბ ე ჯ ა — აი, ციგაზეა დაგებულდი.
ბ ი ბ ლ ა — მათხვეფ.
ბ ე ჯ ა — ვიფიქრებ, შენზე ნაკლებად ჩამოვიცვამ? (ჩამოვიცვამს).

ბ ი ბ ლ ა — ჩამოხვალ?
ბ ე ჯ ა — რატომაც არა!
ბ ი ბ ლ ა — თავი უნდა მოვუკრა.

ბ ე ჯ ა — ყუყურა...
ბ ი ბ ლ ა — მამ ოქროები ხომ დაიბნევა.
ბ ე ჯ ა — მართალია. აბა, ფრთხილად ჩამიშვი.

ბ ი ბ ლ ა — ხმა არავის გასცე, გესმის?
ბ ე ჯ ა — კარგი, კარგი.
ბ ი ბ ლ ა — მე აჭვე ვიქნები. (ბაუხა) ახლა კი ვიცი როგორც უნდა ვიმოქმედო. (მიდის. შემოდის ტოტი, მოჰყავს ტუკური და ბუკური).

ბ ი ბ ლ ა — აი, აქ არის. ხელში ჩანთა თუ ტომარა ეჭირა. წამოიყვანეთ... (გადის).

ბ უ კ უ რ ი — ბუკური, ჩახვალ ორმოში?
ბ უ კ უ რ ი — რას მერჩი, გენაცვალდი!
ბ უ კ უ რ ი — ე, ტყუილად კი არ თქვა სლოლონოშა: შინ ეგდეთ, ბიჭო მოუარეთ, დასარბევად ყოჩაღები მჭირდებოდა. მოდი ასე მოვიტყუო: შენ ორმოში თავით ჩაეშვი, მე კი ფეხებში ხელს ჩაგჭიდებ და ამოვათრიოთ ეს ვიღაც პატარა მაწანწალა.

ბ უ კ უ რ ი — კეთილი. (ფრთხილად მიდის ორმოსთან) ბიჭებსი ტუკური.

ბ უ კ უ რ ი — რა იყო, ბუკური?
ბ უ კ უ რ ი — აქ არავინაც არაა, სახე ტომარა დევს.
ბ უ კ უ რ ი — (იხედება ორმოში) ბუკური. გაქცეულა და სახე ტომარა აქ დარჩენია.

ბ უ კ უ რ ი — იქნებ შიგ ოქროს! რას მერჩი, გენაცვალდი, ეს განძი ხომ გაპოვინე...

ბ უ კ უ რ ი — ჩქარა! საქვებს შევფუდვით! აბა, გადაეშვი. (ბუკური დაიხრბება, ჩაეშვება ორმოში, ტუკური ფეხებში)

ში ხელს ჩაავლებს და ზევით ეწვივა. ტომარას ამოათრევინ).

ბ უ კ უ რ ი — ჩქარა, გავხსნათ.
ბ ე ჯ ა — (ხმა ტომრიდან) ეი, ეი...
ბ უ კ უ რ ი — აბა ბ უ კ უ რ ი — (ჩაჯდებიან) ა?
ბ უ კ უ რ ი — შიგ ვიღაც ზის.

ბ უ კ უ რ ი — უნდა შევამოწმოთ. (სახრეს შემოჰყარავს ტომარას).
ბ ე ჯ ა — ვაიმე...

ბ უ კ უ რ ი — ამა, გაები, შე? მაწანწალავ? სად არის ახლა ის ჩვენი სისხლისმსხმელი გეჯა, მოდგებს და ისროლის ნიშანში. აი, ასე. (ესვრის თავში თოვლის გუნდებს, გეჯა ღრიალებს).

ბ ე ჯ ა — შეჩერდით... ეს მე ვარ... გეჯა.
ბ უ კ უ რ ი — აი, გეჯა და გლეჯა შენი ვის ატყუებს! (ტუკურის ყურში ჩასაჩურჩულებს) იქნებ მართლაც ის არის!

ბ უ კ უ რ ი — (ჩურჩულითვე) მით უკეთესი. (ხმამალა) მართლაც სად არის ახლა გეჯა, რომ ეს სახრე გადაუჭირბ. აი, ასე! (ურტყამს) ხიი, მოი!

ბ ე ჯ ა — ვაიმე... ვაიმე.
ბ უ კ უ რ ი — (ურტყამს) აი, ასე! (ორთავენი სცემენ).
ბ ე ჯ ა — არ გესმით? რას ბედავთ, ყუყურებო, ჩქარა გამსხენით.

ბ უ კ უ რ ი — არა, ეგ ხერხი არ გამოდგება. ახლა გეჯა დაიბრჭვი? იქ გავარკვევთ. წავათრიოთ.
ბ უ კ უ რ ი — გავხსნათ, კაცო, იქნებ მართლაც ის არის.

ბ ე ჯ ა — ისა ვარ, ის!
ბ უ კ უ რ ი — არა, ვერ შეგვაცდენ, წავათრიოთ!
ბ უ კ უ რ ი — აქ რომ შემობარულა, რას გვერჩის, გენაცვალდი. აი შე ავჯაკო, შენა! (თავში ჩაართყამს).

ბ ე ჯ ა — ვაიმე, მიშველეო, მე თქვენ გიჩვენებთ სერიას. დამაცადეთ, ჩამვივარდებით ხელში. ჩქარა, გამსხენით!

ბ უ კ უ რ ი — ვერ მოგართვით, ჩვენი უფროსისა და ცნობილი გუშაგის დავალებას ვერ დავარღვევთ.
ბ უ კ უ რ ი — წავიდეთ, შენ ხარ ჩემი პატრონი. (მიათრევინ).

ბ ე ჯ ა — და... ეი... ხრჩვი...
ბ უ კ უ რ ი — გა... ჩერა... დი! (თავში ჩაართყამს).

ფ ა რ ა
(დასასრული შემდეგ ნომერში)

არაბული არაკები

1. ღობი, მელია და მგელი

ლომი, მელია და მგელი შეამხანაგდნენ და წყიდნენ სა-
ნადიროდ. დახოცეს სახედარი, კურდღელი და ქურციკი.

— გაჰყავი ნანადირევით! — უთხრა ლომმა მგელს.

— საქმე ნათელიაო, — მიუგო მგელმა, — სახედარი — ლომს,
კურდღელი — მელიას და ქურციკი — მეო.

არ მოწონა ეს ლომს. გაჰყრა თათი მგელს და თავი გააგ-
დებინა. შემდეგ მიუბრუნდა მელიას და უთხრა:

— რამ გაასულელა მგელი! შენ გაჰყავიო!

— ო, მბრძანებელი — მიუგო მელიამ, — საქმე ნათელია!
სახედარი — სადილად თქვენ, ქურციკი — ვახშმად, ხოლო კურდ-
ღელი — სადილსა და ვახშმად შუა — თავშესაქცევადო!

— რა ჭკვიანი ხარ, ვინ გასწავლა ეგ სამართალიო? —
ჰკითხა ლომმა.

— მგლის თავმაო, — მიუგო მელიამ.

2. მორწმუნე და ბაიძმეგრები

ამბოხენ, მორწმუნენ იყიდა თიკანი, შესაწირავად, გაიგდო
იგი წინ და გაუდგა გზას. დანახეს მორწმუნე ბოროტგამზრა-
ხველებმა და მოილაპარაკეს წაერთმიათ მისთვის თიკანი. გადა-
ელობა ერთი მათგანი მორწმუნეს და უთხრა:

— რაა, ძაღლიაო?

— მორწმუნენ ყურადღება არ მიაქცია ამას და გზა გა-
ნატრო. გადაუდგა მეორე გაიძვერა და უთხრა პირველის
მსგავსად:

— როგორი მორწმუნე ხარ! ჭეშმარიტად წმიდა მორწმუნე
ძალს არ წაიშამდვარესო!

ასე სდევნიდნენ გაიძვერები მორწმუნეს, ვიდრე არ დაეუ-

ვიანეს, გამიყვილელებმა მომაჯადოვეს და თიკნის ნაცვლად ძაღლი
შემომმაპარესო.

გაუშვა ხელი მორწმუნე თიკანს და წაიყვანეს იგი გა-
იძვერებმა.

3. ყაფვილი და ბელურა

სუსხიან დღეს ყმაწვილი ბელურებზე ნადირობდა და სი-
ცივისაგან ცრემლები სდიოდა. ეს შეამჩნია ერთმა ბელურამ და
მეორეს გადაულაპარაკა:

— არ მოგველის უბედურება ამ ადამიანისაგან, ხედავ,
ტირისო!

— ნუ უყურებ მის ცრემლებს, უყურე ხელებსო! — უბასუ-
ხა მეორე ბელურამ.

4. * * *

ერთმა კაცმა მიიბატიყა სახლში მეორე და უთხრა: ბურ-
მარილს გაუმეო.

მიბატიყებულს ეგონა ქარავითი უთხრეს «ბურ-მარილი»,
ნამდვილად კი გემრიელი სადილით გაუმასპინძლდებოდნენ.

მივიდნენ ისინი სახლში, მაგრამ დახვდათ მარტო ბური და
მარილი. როდესაც ისინი ბურსა და მარილს შეეძველდნენ, კა-
რებს მათხოვარი მოადგა. სახლის პატრონი რამდენჯერმე გაუ-
ჯავრდა მათხოვარს, მაგრამ იგი მაინც არ წავიდა.

— მოშორდი, თორემ, თუ გამოვედი, თავს გაგიტეხო! —
შეუტია ბოლოს მასპინძელმა.

— ო, გაეცალე, გაეცალე! უთხრა მათხოვარი სტუმარმა. —
რომ იყოფი ძალა მისი შექარისა, როგორც მე ვიცი ძალა მისი
დაპირებისა, ამდენ ხანს მანდ არ დადგებოდიო.

თარგმნა არაბულიდან **მ. ძაჭავაიამ**
ნახ. ლ. გულდაშვილისა

ნ უ მ ი ზ მ ა ტ ი კ ა

ნუმოზმატიკა, ანუ მეცნიერება ფულის შესახებ, გვასწავლის, რომ ყოველი ლითონის ფული არა მარტო გარკვეული ფორმისაა, არამედ იგი ამავე დროს ამა თუ იმ ქვეყნის კულტურული განვითარებისა და პოლიტიკურ-ეკონომიური დონის შესახებ მოგვითხრობს.

ლითონის ფული საქართველოში პირველად ჩვენს წელთაღრიცხვამდე VI საუკუნეში მოიჭრა. ამ უძველეს ფულს „კოლხური ფული“ ეწოდება. ხოლო უკანასკნელი ე. წ. «ქართული თეთრი» XIX ს. 30-იან წლებში მოიჭრა თბილისის ზარაფხანაში. ეს ფაქტი ამტკიცებს, რომ ქართული ხალხი არის ერთი პირველთაგანი, რომელმაც სასაქონლო ფული ლითონის ფულით შეცვალა.

ფულის ყოველ დეტალს, გამოხატულებას თუ წარწერას, დიდი მნიშვნელობა აქვს ისტორიული ფაქტების დადგენაში. მაგალითად, წულუკიძის რაიონში ნაპოვნი ფული, რომელსაც ბერძნული წარწერები ჰქონდა «ბაზილევსა» (რაც ნიშნავს «მეფეს») და «აკოს» (სახელია), ნუმოზმატ. დ. კაპანაძის გამოკვლევით ეკუთვნის ჩვენთვის აქამდე უცნობი კოლხიდელი ბაზილევსის — აკოს მმართველობის პერიოდს.

თამარ მეფის, ხოლო შემდეგ დავით ნარინის დროს მოჭრილი ფულის წარწერები, მოგვითხრობენ საქართველოს ისტორიული ბედის შესახებ. წარწერა თამარიცხული ფულისა ასეთია: «მეფე მეფეთა მსოფლიოს და სარწმუნოების დიდება თა-

მარ შვილი გიორგისა. აღიღოს ღმერთმა მისი გამარჯვებანი». ხოლო ნარინისა კი ასეთი: «დიდი ყაენის მთელი მსოფლიოს მფლობელის ქუჩუქ-ყაენის მონა-მორჩილი.» ამ წარწერების შედარებისას ნათლად დაგინახავთ საქართველოს მაშინდელ ზედს და ქვეყნის პოლიტიკურ მდგომარეობას. საქართველოში უკანასკნელად მოჭრილ ლითონის ფულზე ამოკვეთილი რუსული ასოები ამტკიცებენ, რომ თბილისის ზარაფხანაში იმხანად უკვე რუსი ოსტატები მუშაობენ, რომლებიც თვით ერეკლე მეფემ გამოიძახა.

გ. ა ტ ე მ ა ლ ა შ ვ ი ლ ი

თ ე რ მ ო მ ე ტ რ ი

თერმომეტრი ტემპერატურის საზომი ხელსაწყოა. თქვენ ალბათ ყველას გინახავთ ადამიანის ტემპერატურის საზომი თერმომეტრი. იგი ტემპერატურას ზომავს მხოლოდ 34 გრადუსიდან და 42 გრადუსამდე. არის ისეთი თერმომეტრები, რომლებიც დიდ ყინვასა და ძალიან მაღალ ტემპერატურასაც ზომავენ. ასეთ თერმომეტრებს განსაკუთრებული მასალებისაგან აწარმოებენ.

მაგალითად: ჩვეულებრივი სინდიყის თერმომეტრით ქალაქ ვერხოიანსკში პაერის ტემპერატურას ყოველთვის ვერ გაზომავთ, რადგან ამ ქალაქში ზამთრობით 70 გრადუსამდე ყინვა იცის, სინდიყი კი 39 გრადუსი ყინვის დროს იყინება. ამ შემთხვევაში მხარობენ სპირტის ან სხვა სითხის თერმომეტრებს.

სინდიყის თერმომეტრი ვერ გაზომავს აგრეთვე ძალიან მაღალ ტემპერატურასაც. მაგალითად გამდნარი ალუმინის ტემპერატურას (660 გრადუსი), რადგან სინდიყი 357 გრადუსზე თვითონ იწყებს დუღილს. ამ ნაკლის გამოსწორება კიდევ შეიძლებოდა თუ თერმომეტრის მიღში სინდიყის ზემოთ 50—100 ატმოსფეროს წნევით შევსებულ რაიმე გაზს, მაგალითად აზოტს, მოვავაზებდით (მაშინ სინდიყი 750 გრადუსამდე არ ადუღებოდა), მაგრამ უზედურება ამის არის, რომ ახლა მინის მილი ვერ გაუძლებდა ასეთ ტემპერატურასა და წნევას. (ჩვეულებრივი მინა 500—600 გრადუს ტემპერატურაზე ყოშივით რბილდება).

ჩვენმა მეცნიერებმა ისწავლეს ისეთი მინის დამზადება, რომელიც მხოლოდ 3000 გრადუსზე დნება, და მაშინ სინდიყითა და აზოტით გაკეცილი თერმომეტრების საკითხიც გადაწყდა.

გ ა ს ო ნ ო შ კ ი ს ს ა ხ ე ი

პენზასთან, ერთ დიდ სოფელში, ყოველ შემოდგომაზე მოდიოდნენ გერმანელები, ფრანგები და ინგლისელები. აქ არ იყო ძველსაძველი ძეგლები, მაგრამ უცხოელ «ტურისტთა» ნაკადი მაინც ყოველწლიურად იზრდებოდა. მამა რა ოზადედა ამ ხალხს, ჯერ კიდევ რევოლუციამდე, ამ უცნობ რუსულ სოფელ ბესონოვკაში?

ხახვი — აი, თურმე რა იზიდავდა უცხოეთის მსხვილი საგავარო ფირმების წარმომადგენლებს. ყოველწლიურად 5 მილიონი ფული ხახვი გაჰქონდათ ბესონოვკიდან რკინიგზით. ბესონოვკის ხახვი სახელგანთქმული იყო პარიზისა და ბერლინის მაღაზიებში, ალჟირისა და ტუნისის ბაზრებზე. იქ ყველასათვის იყო ცნობილი მწვენიერი გემო სოფელ ბესონოვკის რუსული ხახვისა, რომელიც ძვირფას ვიტამინს, „C“ შეიცავდა. ბესონოვკის ხახვი უძველეს სიცივეს, კარგად ინახება და ადვილად იტანს ყოველგვარი გზით გადატანას.

ხახვის მოყვანა ძნელი საქმეა. მარცვლოვანი კულტურების მოყვანასთან შედარებით, ხახვის მოყვანას 5-ჯერ მეტი შრომა სჭირდება. ბესონოვკის ძველ მცხოვრებლებს მიწის სიმცირე აძილებდათ ხახვის მოყვანას მიჰყოლოდნენ.

ამჟამად ამ დიდი სოფლის კოლმუერნოზა მილიონერია. იგი მთელ საბჭოთა კავშირში მეხახვეობის რაიონდაა ცნობილი.

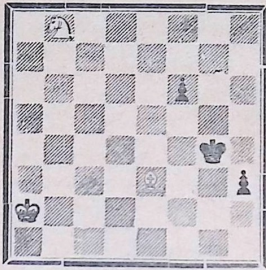

ქ ა დ რ ა კ ი

თ. გიორგაძის რედაქციათ

მთიულე ავტორის კომენტარით

საქადრაკო ხელოვნება აერთიანებს ქადრაკის ორ დიდ ნაწილს: პრაქტიკულ თამაშსა და კომპოზიციას, რომელშიც შედის ამოცანები და ეტიუდები. პირველი მიიღება ორი მოჭადრაკის შეხბობლების შედეგად, ხოლო მეორე არის ერთი მოჭადრაკის შემოქმედების პროდუქტი. საქადრაკო კომპოზიცია თავის საწყისს პრაქტიკული პარტიიდანღებულადაა. მოგვყავს ეტიუდი, რომლის შინაარსი პრაქტიკული მნიშვნელობისა და მდგომარეობის იმაში, რომ თერთები კუთი და მხედრით (რა თქმა უნდა მეფესთან ერთად) აგებენ ისეთ „ციხესიმაგრეს“, რომლის დანგრევა შევების მეფესა და ლაზიერს არ შეუძლია. იმ დროს, როცა თერთიულად ლაზიერი კუსა და მხედრის წინააღმდეგ იეგბს.

თერთები იწყებენ და აკეთებენ ყაიხს!

შავები იმუქრებიან ზ ჰაკის ლაზიერში გაყვანით. თერთებს შეუძლიათ დროებით მისი დაკავება. ამის გარშემო ჩადდება ბრძოლა. 1. კვ1 მფვ2. მც6 (ამ სვლის გამო შავები იძულებული არიან გადაყვანონ მეფე ვ2, ამას კი შემდგომთერთები მაქსიმალურად იყენებენ. ცუდია 2. კვ5? ი5 გამო) 2... მფვ2 (არაფერს არ იძლეოდა 2...ი5 3. მძ4 მფვ2 4. მე2 მფი 5. მფ4 მფვი 6. მ:ხ3+ ყაიხით) 3. კქ4! ხ2 (თუ 3...ი5 4. კქ5 მფ3 5. კ:ხ2 ყაიხი) 4. კ:ქ6 ხ:ქლ 5. კ:ხ2! ~ 6. მძ4. „ციხესიმაგრე“ აგებულია თერთებმა მიადწიეს პოლიტიურ ყაიხს. ასეთი მდგომარეობის პოვნას ქადრაკში აღმოჩენა უწოდებენ. ეტიუდის ფინალური პოზიცია მეგონა, რომ ჩემი აღმოჩენა იყო, მაგრამ, როგორც შემდგომი გამოიკვია, იგი ასი წლის წინ ყოფილა ცნობილი. ეტიუდი კი ამ თემაზე პირველად შედგენილია.

ბ. ნაღარკიშვილი

შ ი ნ ა ა რ ს ი

ოთარ კუპრავა — ნორ მოჭაურთა სიმღერა (ლეკსი)	მშ. 1
ივანე ურჯუშეაშვილი — სუფორაველები (მოთხრობა, დასასრული)	2
ი. გრიშაშვილი — რაც არ გესმის კითხვ სხვასა (ლეკსი)	9
კალე ბობოხიძე — რუსული ენა (ლეკსი)	9
აკაკი ბელიაშვილი — საიდუბლო გამოქვებული (მოთხრობა, გაგრძელება)	10
ვაქარი და თუთიყუშო (ინდური ზღაპარი, თარგმანი, გორგაქემ)	14
პიონერული ამბები	15
ნაწი კილასონია — ბანკი კოჯორში (ნარკვევი)	16
ნ. ს. ლესკოვი — ნადირი (მოთხრობა, თარგმანი რ. ქებულაძემ)	18
ა. სედუგინი — კონტრულული რუკა (მოთხრობა, თარგმანი ზ. ობოლქემ)	22
კ. გოგიაშვილი — გიგანს სიზმარი (პიესა)	25
არაბული არაკები — (თარგმანი არაბულიდან ო. ქაჯაიამ)	30
მოკლე დ ყველაფერზე	31
ქადრაკი	32

გასართობი . . . . . გარეკ. 3

გარეკანის პირველი გვერდის მხატვრობა ეკუთვნის ალ. გიგოლაშვილს.

გარეკანის მეოთხე გვერდზე „ნორჩი მოდელი სტები“ — ფოტოეტიუდი შ. ჩხეიძისა.

ყურნალი დასურათებულა მხატვრების:

ალ. ზანქელაძის, გ. ფიცხიშვილის, დ. ხაუხუტაშვილის, კ. მახარაძის, შ. ცხადაძის, გ. თოთიბაძის და დ. გულიაშვილის მიერ.

რედაქტორი რევაზ მარგაანი. სარედაქციო კოლეგია: რ. ელაშიძე, გ. ვარდოსანიძე, რ. თაბუკაშვილი, ბ. შელია, ვ. ჭელიძე, მ. ლებანიძე (პ/მე. მდივანი), მარჯანი, გ. ფიცხიშვილი (სამხატვრო რედაქტორი), ი. ქარელიაშვილი, გ. შატერაშვილი.

რედაქციის იმეორეულა მასალები აგტორებს არ უხბრუნდებათ.

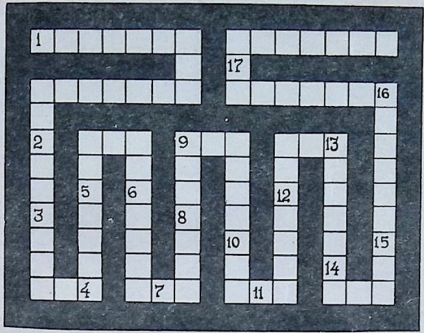
„ПИОНЕРИ“ Ежемесячный детский журнал Центрального Комитета ЛКСМ Грузии. август, № 8, 1954. Тбилиси, Ленина, 14. რედაქციის მისამართი: თბილისი, ლენინის 14. 1 სართული. ტელ. 3—81—85.

უე 015307 ტირაჟი 15.000 ნაშრომე შეჯ. № 230 სტამბის შეჯ. № 1008 პოლიგრაფიული კომბინატი „კომუნისტი“.

გეომგრაფიული ჩანწორდი

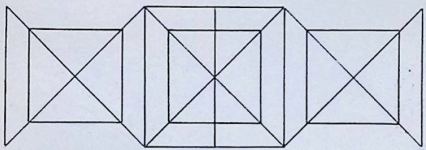
პასუხები ჟურნალის "გეოსკოპი" № 7-ში
მომთავსებელ გეოსკოპზე

1. მდინარე ამერიკაში, 2. ვულკანი ევროპაში,
3. კონტინენტი, 4. მყინვარი ალპებზე, მდინარე რონის სათავეში, 5. მარლიანი ტბა სსრკ-ში,
6. ცხელი ადგილი ჩრდილოეთ აფრიკაში, 7. ვულკანი შორეულ აღმოსავლეთში, 8. უდაბნოებით მფორე მდიდარ ქვეყანა აფრიკის შემდეგ, 9. მდინარე სამხრეთ ამერიკაში, 10. კუნძული ინდონეზიაში, 11. მთები ევროპაში, 12. სახელმწიფო აზიაში, 13. ნახევარკუნძული დასავლეთ ციმბირში, 14. მდინარე ჩრდილოეთ ამერიკაში, 15. ცხელი გეოგრაფიული მდინარე ვულკანი ევროპაში, 16. ჩანჩქერი აშშ-ში, 17. უდაბნო აფრიკაში (კერძოდ ალჟირში).

შეადგინა თბილისის ვაჟთა
19-ე საშ. სკოლის მოსწავლე
გ. ჩუბინიძე

ერთი მოხაზვით

დახაზეთ ეს ფიგურა ერთი მოხაზვით ისე, რომ არ მოაშოროთ ფანქარი ქალაქს, ორჯერ არ გაავლოთ ხაზი ერთსადანიმევე ადგილას და ამავე დროს ხაზებმა არსად არ გადაჰკვეთონ ერთმანეთი.

პასუხი გეომგრაფიულ კროსვორდზე:

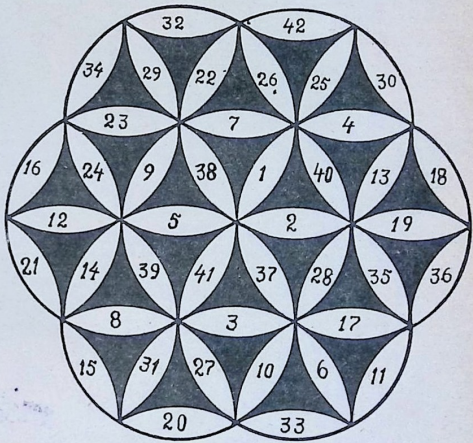
პარალელის მიმართულებით

1. ლიკანი, 3. სპარტა, 7. ედინბურგი, 8. ალასკა, 12. პამირი, 15. საიანი, 17. იტალია, 21. აესტრალია, 22. ენისეი, 23. დეკანი.

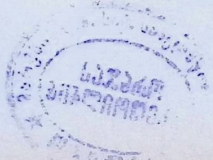
მერიდიანის მიმართულებით

1. ლაილა, 2. კრეტა, 4. რაინი, 5. ალტაი, 6. ოზი, 9. ლიმა, 10. სოჭა, 11. აული, 12. პიკი, 13. მეკა, 14. რური, 15. სრუტე, 16. ირანი, 18. ლუარა, 19. აზოვი, 20. ერი.

პასუხი არითმეტიკულ თავსატეხზე:

რიცხვები 1-დან 42 მდე საჭიროა განლაგდეს ისე, როგორც ნახაზზეა ნაჩვენები, რომ თითოეულ წრეში მოქცეული თორმეტი რიცხვის ჯამი უდრიდეს 250-ს.

1 12 71

ГОСЦИКЛОН Б.КА